

DEMOKRACIJA

Leto VII. - Štev. 1

Trst - Gorica 9. januarja 1953

Izhaja vsak petek

Tržaška bilanca

Tudi letos začnemo novo leto, ne da bi bil naš tržaški problem že rešen. Podobno kakor lani se tudi letos prav v tem trenutku znova načelnja vprašanje naše usode. Roke, ki se stegujejo po našem ozemlju, znova napovedujejo, da bodo uničile njegovo samostojnost, da si ga bodo prisvojile, pa čeprav raztrganega na kose.

Je pač s Svobodnim tržaškim ozemljem tako: vsakih par mesecev se vode razburkajo. Razumljivo je, da to ni prijetno za njegove prebivalce in da zelo škodi razvoju krajevnih gospodarskih dejavnosti in vzpostavitvi znošnega razmerja med tu živčima narodnostima. Toda zavedati se moramo, da so vse te senzacije običajno izzvale prav zato, da bi zmehčale živce onim, ki se bore za samostojnost tega levega jadranskega mesta in njegove okolice, kakršno mu je prisodila mirovna pogodba z Italijo. Če smo po vseh dosedanjih pretrpetljajih prišli do tega spoznanja, potem se ne bomo vznemirjali, ne bomo nasadili manevrom, ki so naperjeni proti nam. Na ta način bomo naš spopad prepredili, da bi dosegel svoj glavni namen in s tem bomo že prispevali k zmaji svojih načel in zahtev, ki so obenem zahteva velike večine tukajšnjih prebivalcev, ne glede na njihovo narodnost.

Ozrmo se sumo na preteklo leto. Lahko mirno rečemo, da si ni bilo mogoče misliti hujšega pritiska na tržaške volivce, kakor je bila londonska konferenca s svojimi sklepi, od koncesij, ki jih je dobila Italija, preko prihoda italijanskih funkcionarjev, kakor da domačih ne bi imeli, pa vse do odprave porcionalnega volilnega reda, kar je na narodnostno mešanem ozemlju vpljalo krivično. A pred vsem tem nismo klonili, ne Slovenci, ne druge independentistične stranke. Proti vsakemu pričakovanju so volivce okljub številnim izbrisi iz volilnih imenikov pokazale porast glasov, ki so se izrekli za samostojnost Svobodnega tržaškega ozemlja!

Ali smo s tem kaj dosegli? V naši glavni občini in v onem delu krajevnih uprav, v katerem gospodarijo ljudje, ki se bore predsema za korist Italije, ne pa za procvit našega področja, tako rekoč nič. Toda v svetu in tudi v sosednji Italiji je to dejstvo močno odjeknilo in ko so se pred nekaj dnevi pojavile vesti o nekakšni baje nameravani razdelitvi Svobodnega tržaškega ozemlja med Italijo in Jugoslavijo sta celo rimski »Messaggero« in milanski »Corriere della Sera« napisala, da si večina tržaškega prebivalstva želi ohranitev sedanje stanja, ne pa prihod Italije. Nekam grenko priznanje za tiste, ki so doslej vedno govorili o neuklonljivosti želji Tržčanov po priključitvi našega mesta k sosednji rimski republiki!

S svojo vztrajnostjo in voljo je tržaško prebivalstvo torej končno le doseglo, da je v svet prodrla vest o njegovem resničnem hotenju. Tako kakor je to priznanje prišlo do veljave v italijanskem tisku, ki bi prav gotovo tisočkrat raje napisal prav nasprotno ugotovitev, tako in še laže se uveljavlja volja krajevnega prebivalstva v raznih zunanjih ministrstvih raznih držav, ki niso na naši usodi tako sebično zainteresirane kakor Italija.

Slovenski pregovor pravi: »Božji mitni meljejo počasno in ker nimamo fizične sile, na katero bi lahko opirali svoje zahteve, se moramo pač poslužiti daljše in napornejše poti, da bomo s prepričevanjem in vztrajnostjo končno vendarle dosegli to, po čemer stremimo: ohranitev samostojnosti tega dela sveta, ki je po svoji vlogi in položaju Italiji popolnoma nepotreben, ter bo lahko procvit samo, če ne bo služil niti samo Jugoslaviji, temveč vsej Srednji Evropi ter bo pri tem organiziran tako, da bo Srednja Evropa, ki je naše mesto in pristanišče tudi zgradila, lahko videla v njem svojo resnično skupno last. V z mejami razrezani Srednji Evropi pa bo to vloga zadovoljivo vršila le svobodno in mednarodno ozemlje, na katerem se bodo njegovi klienti lahko srečavali in trgovali brez ozira na carinske meje in valutne omejitve.

Misliti, da ni nikogar, ki bi se celo danes, ko je naše zaledje z železnimi zavorami razdeljeno in dva skoro neprodušno ločena dela, upal trditi, da tako skupno gospodarsko stičišče ne bi bilo koristno in življenjsko sposobno. Kaj pa jutri, ko bodo te meje padle, ko bo naše zaledje sicer še vedno obstajalo iz raznih, toda sodelujočih držav? Naj danes dopustimo, da se danes za-

Računi brez krčmarja

Zdaj zares ne kaže prebujati speh strasti na Tržaškem, ki bi kaj malo doprinesle k koristnemu in mirnemu razvoju našega vprašanja

Churchill se je ob novem letu sestal v New Yorku z Eisenhowerjem. Ob tej priliki je s predurnostjo, ki je lastna temu velikemu britanskemu državniku, izjavil s precejšnjim poudarkom, da »je pravo težišče sveta vzdolž železne zavese v Evropi, ne pa na Koreiji«.

Za nas Tržčane je Churchillova izjava zelo važna. Ne samo zato, ker jo je podal tik pred dalekosežnimi razgovori s novoizvoljenim ameriškim predsednikom Eisenhowerjem, ampak tudi zaradi potrjenega dejstva, da je Evropa še vedno osiše svetovnega političnega dogajanja, ki stremi — vsaj kar se zadržnega demokratičnega sveta tiče — po ohranitvi miru, katerega neprestano ogroža sovjetski imperializem.

Prav zaradi tega se zavedamo velike važnosti tako imenovanega tržaškega vprašanja pri urejevanju nove Evrope in novega svetovnega reda.

Pri vsem tem moramo biti priče

Hristos se rodi!

čudnim — na primer De Gasperi-jevim — izjavam o italijanski privrženosti evropski zedinjevalni misli, kateri naj bi bila podrejena tudi evropska rešitev posarskega vprašanja, ki so na žalost v popolnem nasprotju z italijanskimi uradnimi stalištem glede umetno napljinjenega tržaškega vprašanja, ki ne bi smelo biti nič manj kot, če ne še celo bolj kot posarsko vključenje med glavna vprašanja bodoče ureditve nove Evrope.

De Gasperi se trenutno kot zunanji minister bavi z dvema načrtoma: prvič, kako omrežiti nastorajočega ameriškega predsednika Eisenhowerja z italijanskimi kredencijskimi lovskami glede Trsta; drugič pa izsiliti čimveč koncesij od zahodnih zaveznikov sprčo predstojajočih italijanskih parlamentarnih volitev.

Zato smo vsi pričakovali, da bo italijanska diplomacija nepričakovano spet javno sprožila gonjo okoli Trsta in naše mednarodnopravne usode.

Zahodni zavezniki so se motili, ko so mislili, da bodo z marčnimi londonskimi sporazumi utesili italijanski pohlep po naši zemlji, ko so dali po splošnem mnenju Italijanom maksimum politično-upravnih koncesij, pri čemer so celo nedemokratično izločili slovenski in hrvaški živeli na Tržaškem od vsake udeležbe pri vodstvu lastnih javnopravnih zadev. Italijani so se kratko dobo mirovali. Kaj kmalu so začeli pri svojih diplomatskih stikih po raznih zahodnih prestolih spet oživljati svoj pohlep po našem ozemlju. Kaže, da niso bili uspehi te diplomatske akcije primerni pričakovanju De Gasperi-ja in Pacciardija ter njihovih sodelavcev. Prehod zahodne politike glede Trsta iz faze dvajsetmarčne izjave na zahtevo po sporazumni ureditvi zadeve med prizadetima državama, to je Jugoslavijo in Italijo, in nastajajoča balkanska zveza med Jugoslavijo, Grčijo in Turčijo, sta dva bistvena nova momenta zahodne politike v Evropi, s katerima mora računati tudi Italija, če je res odločeno pritržena misli ne samo evropske, ampak tudi atlantske obrambne vzajemnosti.

Vztrajanje Italije pri stališču, da je Trst zadeva, ki jo je treba rešiti samo med Italijo, Veliko Britanijo in Zedinjenimi Ameriški državami, ter njeno očitno zaviranje vzpostavljanja pred vojno že koristno preskušene sodelovanja med balkanskimi državami, so zgolj računi brez krčmarja.

Tak račun brez krčmarja, na katerega Tržčani nikoli ne bomo pristali, je tudi zadnji balonček, ki so ga glede Trsta izpustili italijanski uradni krogi v Beogradu, da bi ga po dopisniških kanalih agencije »United Press« in drugih poročevalskih služb vrgli Eisenhowerju v objem ob prevzemu njegove predsedniške dolžnosti, kot da bi on prav zdaj ne imel nobenih drugih težav... Italijani sicer trdijo, da gre za poskusni balonček, ki so ga spustili v zrak jugoslovanski vladni krogi, da bi križali račune italijanske diplomacije. Naj bo kar koli, lahko ugotovimo, da je ta zadnji balonček zelo podoben raču od doždevnem sovjetskem naklonjenem pristajanju na prepustitev Trsta Italiji, čemur so zahodne tri velje prelahkoverno nasledile ob nastanku tristranske marčne izjave leta 1948. Razen tega je ta balonček na las podoben onemu, s katerim se je pokojni italijanski zunanji minister Sforza še lani poigraval v družbi z neznanim jugoslovanskim turistom, ko sta se pogajala o načinu razdelitve Svobodnega tržaškega ozemlja. Če smemo soditi po vtisih, ki smo jih dobili ob čitanju vsebine razgovorov, ki ga je imel glede tega Sforza z omenjenim jugoslovanskim turistom v Rimu in ki ga je lani 4. decembra objavil rimski tednik »Glovedia«, lahko trdimo, da bi bil Sforza pristal na razmejitveno črto, ki bi mesto Trst z ozkim obalom, m پاسom ob Miramaru, Grižanu, Sestanu, Devinu in Stivanu družil z Italijo, medtem ko bi vse ostalo tržaško ozemlje padlo Jugoslaviji. Glede tega je tudi znana Titova

izjava, da Italijani cone B Trsta nikoli videli ne bodo in da so pogajanja možna samo o usodi cone A.

Zadnji beograjski balonček o do-delitvi cone A Italiji in prepustitvi cone B Jugoslaviji — ne glede na njegovega izumitelja — je naletel na delno odobravanje v zahodnih krogih, ki bi se radi prenelo rešili »nevšečne« tržaške zadeve. Vendar je za nas Tržčane zelo važna ugotovitev agencije »United Press«, da je tržaško prebivalstvo z nezadovoljstvom vzelo na znanje tudi to najnovejšo vest o predlagani razdelitvi Svobodnega tržaškega ozemlja, ker si želi ohranitev sedanjega stanja iz raznih razlogov, med katerimi so gospodarski razlogi bistvenega pomena. Te — po našem mnenju — odločilne ugotovitve italijanski tisk v Trstu ni objavil, čeprav sta jo na primer objavila s primernim odklonilnim poudarkom milanski »Corriere della Sera« in rimski »Il Messaggero«. Tržaški irendentistični molk je vsekakor značilen!

Verjetno si je »Giornale di Trieste« po nemarnem prisvojitvi pregovora, ki ga je prav v zvezi z najnovejšim poskusnim balončkom glede Trsta s poudarkom objavil znani britanski liberalni list »Manchester Guardian«:

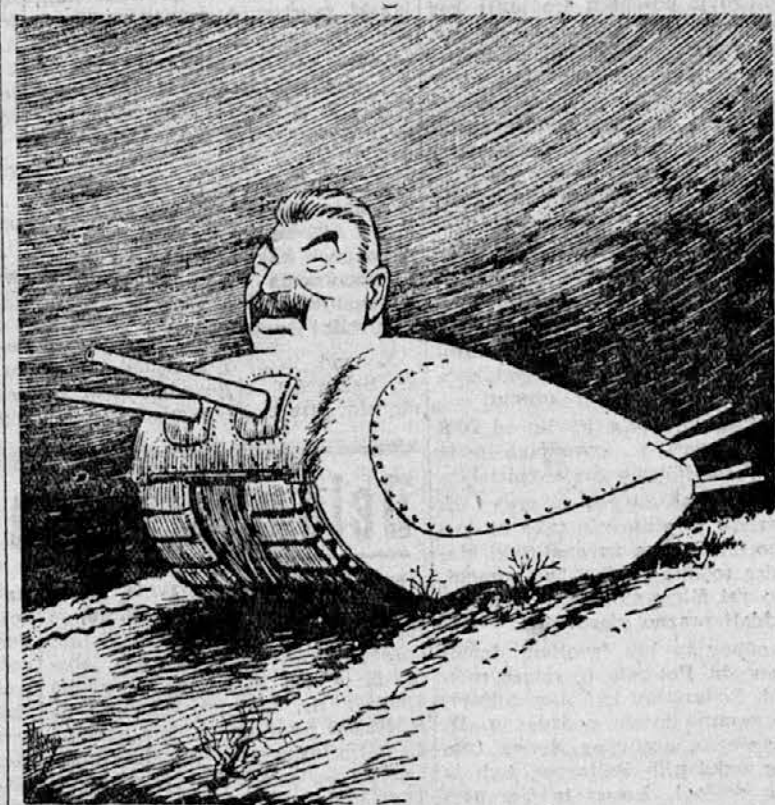
»Ne prebujaj speh strasti!«

Zarez ne kaže glede Trsta v sedanjem neprimernem trenutku oživljati speh strasti, ki bi kaj malo doprinesle k koristnemu razvoju tako imenovanega tržaškega vprašanja.

Usposabljanje invalidov v Jugoslaviji

Na Dedinju pri Beogradu grade središče za rehabilitacijo invalidov. Zdravni narodi so prispevali v veliki meri opremo za to središče.

NOVOLETTNA UGIBANJA

Ali se bosta v tem novem letu sestala Eisenhower in Stalin? Ali bo prišlo do pomiritve med Vzhodom in Zahodom? Ali bo izginila stalna nevarnost za svetovni mir in za mirni razvoj tako preizkušene prebivalstva našega sveta?

Vprašanje srečanja predsednika Eisenhowerja in maršala Stalina sega nekaj mesecev nazaj v preteklo leto. V enem svojih najbolj opaznih volilnih govorov je Eisenhower rekel, da ne bi se ognil srečanju s Stalinom, če bi vedel, da bo koristilo stvari svetovnega mira. Ta izjava je padla v septembru, toda misliti so, da te izjave ni mogoče jemati resno, češ da gre pri tem le za pridobivanje razpoloženja širših volilnih krogov.

Medtem je Eisenhower odpotoval na korejsko bojišče, kar je vsekakor smel podvig, ker mu nihče ni mogel jamčiti, da se mu ne bo zgodilo kaj hudega. Eisenhower si je s tem potovanjem naložil dolžnost, da na licu mesta preučil ne samo splošni vojni položaj, ampak tudi možnost njegove povoljne rešitve.

Nekaterim državam, med drugimi tudi Italiji, zelo zamerjajo, da so za podpiranje svoje valute dobavljale vojno gradivo Sovjetski zvezi in sovjetskim satelitskim državam. Drugim državam, med njimi Veliki Britaniji, pa spet zamerjajo, da iz gospodarskih razlogov oklevajo z oboroževanjem in ga celo sabotirajo. Vsekakor se tu pa tam pojavljajo znaki slabe vesti.

De Gasperi-jevo potovanje v Atene in Ankaro ni naperjeno samo proti dejstvu vzpostavljanja trojne zveze balkanskih držav, ampak stremi po tem, da skuša Ameriko prepričati o italijanski delavnosti pri izvajanju atlantskega obrambnega načrta.

Kar pa medtem najbolj pada v oči, je Churchillov sklep, da sredi zime na prekomorniku »Queen Mary« potuje preko Oceana na sestaneke z Eisenhowerjem, predno bi se novoizvoljeni ameriški predsednik sestal s Stalinom. Brez dvoma se britanski ministrski predsednik boji, da bi ameriško negodovanje do evropskih zaveznikov ne našlo izraza v izjavi dezinteresiranja, ki bi se mogla ne malo križati z britanskimi koristmi na Bliznem, Srednjem in Daljnem Vzhodu.

Eisenhower je omenil še en svoj politični cilj: osvoboditev Podonavja od pretežnega sovjetskega vpliva. Kako si on to zamišlja, ko so običajne Rumunija, Bolgarija, Madžarska in Češkoslovaška, da ne govorimo o Poljski, v sovjetskih zankah, nam ni znano. Toda ena stvar bi lahko postala predmet resnega pretresa: mirovna pogodba z Avstrijo. Znano je namreč, da so Sovjeti naglaševali, da lahko pride do podpisa te mirovne pogodbe samo pod enim pogojem: da se zahodni zavezniki odrečejo vsaki težnji po izločitvi Trsta Italiji. Sovjeti zahtevajo, da pride do imenovanja tržaškega guvernerja in do celotne uveljavitve tržaškega statuta, kar naj bo vse posledica predvidenih ameriško-sovjetskih razgovorov.

Zdaj bi se morali vprašati, če bi bili Američani pripravljeni, da žrtvujejo Avstrijo italijanski težnji po Trstu, ali da bi raje žrtvovali to italijansko težnjo po Trstu potrebi, da bo rešena avstrijska neodvisnost in napravljen konec sovjetske zasedbe znatnega dela avstrijskega ozemlja.

To vprašanje je brez vsakega dvoma zaenkrat preuranjeno. Skrajnejša bodočnost pa bo pokazala, če ni glede tega že prišlo do resnega preučevanja v Pentagonu.

Izvršilni odbor Slovenske demokratske zveze za STO v Trstu je sklenil na seji 8. januarja 1953 sledečo

RESOLUCIJO

OBZALUJEMO v imenu slovenskega in hrvaškega prebivalstva obeh con Svobodnega tržaškega ozemlja, da o tem našem ozemlju spet iznašajo po svetovnem časopisju fantastične predloge za rešitve, kot bi sploh ne bilo tržaško vprašanje že končno veljavno rešeno z mirovno pogodbo z Italijo, odnosno kot bi bila ta mednarodna od 21 držav podpisana mirovna pogodba že pogazena in raztrgana kot ničvreden kos papirja;

PROTESTIRAMO na odločneje proti vsakemu barantanju sosednih in daljnih držav s Svobodnim tržaškim ozemljem in proti vsaki njegovi delitvi ali priključitvi kateri koli od sosednih držav;

OPOZARJAMO Varnostni svet Združenih narodov, vellesile in vse države podpisnice mirovne pogodbe z Italijo, da je STO s Trstom ključ do Srednje Evrope in do Podonavja in da je samo ohranitev in izgraditev Svobodnega tržaškega ozemlja v smislu mirovne pogodbe z Italijo v stanju ohraniti mir v tem delu Evrope ter služiti kot most za zblizanje in pomirjenje med Italijo in Jugoslavijo;

ZAHTEVAMO zato glede STO-ja dokončno povrnitev k določbam mirovne pogodbe z Italijo in izvajanje Stalnega tržaškega statuta, ker želi prebivalstvo vsega STO-ja, brez razlike narodnosti, že enkrat konec negotovosti in sedanje provizorne stanja.

IZVRŠILNI ODBOR S D Z ZA STO

Ljubljanska kotlina in njena vloga v tržaškem vprašanju

Ena izmed decembrskih številke znanega italijanskega tednika »Tempo« je prinesla pod mastnim naslovom »V Parizu je zmagal Tito« zanimiv članek o ozadju najnovejšega razvoja jugoslovansko-italijanskih odnosov.

Pisec ugotavlja, da je Italija v zadnjem času poskušala doseči, da bi bile dobave orožja Jugoslaviji pogojene z njenim popuščanjem v tržaškem vprašanju, a da ji to ni uspelo. Ko je Pacciardi jeseni nepričakovano odpotoval v Združene države, je bil njegov namen, da bi z energično intervencijo preprečil napovedani obisk ameriškega vojnega ministra v Beogradu. Toda njegova vnaša je bila zaman; kakor znano, je ameriški vojni minister

inklud temu obiskal Beograd in v obveščenih krogih pravijo, da je ob tej priliki celo dosegel s Titom zelo ugodne sporazume. Najvažnejši izmed teh je tisti, ki baje predvideva, da bodo v primeru vojne jugoslovanske čete z vsemi silami branile Ljubljansko kotlino, preko katere poteka zveza Trsta s Srednjo Evropo in Podonavskim bazenom. Brez te zveze je namreč po mnenju vojaških strokovnjakov nemogoče uspešno braniti ne samo Avstrijo, temveč tudi Severno Italijo in vse predele, ki ležijo na vzhodni strani Alp.

Ko so nato na decembrskem zasedanju Atlantskega sveta v Parizu Italijani spet pritiskali zavezničke, naj vendar prisilijo Jugoslavijo na večjo popustljivost, so jim le-ti odgovorili, da tega ne morejo storiti, ker bi v tem primeru tvegali, da bi Tito izbral drugo alternativo. Kaj je ta alternativa, pa po mnenju pisca v »Tempo« Italijanom niso hoteli povedati. Ker se mu zdi neverjetno, da bi se Tito spet pomiril z Moskvo, preostaja edino tolmačenje: Tito bi se morda znal odreči aktivnega sodelovanja v obrambi Ljubljanske kotline in bi s tem spravil v nevarnost oskrbovalno pot onih zavezniških čet, ki bi morale braniti južni odsek Srednje Evrope in Severno Italijo. Tega pa zavezniki nočejo tvegati in zato spoštujejo Titov pogoj, ki ga je stavil za svoje sodelovanje, namreč, da Trst ne sme postati italijanski. Po istih informacijah je namreč Tito dejal, da v primeru izrecitve Trsta Italiji izgubi vsak interes na njegovi obrambi. In tako niso Italijani mogli prodreti s svojjo zahtevo niti na pariškem zasedanju Atlantskega sveta.

Zgoda, ki smo jo v skrajšani obliki navedli, bi morda lahko izgledala izmišljena, toda medtem je izšel v beograjski reviji »Mednarodna politika« članek generala Kvedra, ki na čudno podoben način utemeljuje važnost tržaškega pristanišča kot oskrbovalnega oporišča za jugoslovansko obrambo, in »New York Times« je dne 18. decembra objavil daljši članek o jugoslovanski pripravljenosti na razgovore o skupni obrambi tradicionalnih invazijskih poti, ki vodijo iz Podonavske kotline proti Reki in Trstu. Po mnenju njegovega pisca, Drew Middletona, bi Jugoslavija za to obrambo lahko dala na razpolago veliko dobrih vojakov, nujno pa potrebuje za to težko orožje.

Tako se torej obramba Srednje Evrope prepleta s tržaškim vprašanjem in zato ni verjetno, da bi ga zahodne sile poskušale reševati na enostranski način, ki ne bi upošteval volje Jugoslavije. Zato ni neupravičen strah, ki ga izraža »Corriere della Sera« v svoji ponedeljski številki, ko pravi, da bi znali biti italijanski interesi v Trstu tisti, s katerimi bo Anglija ob priliki Titovega obiska v Angliji morda skušala plačati pristop Jugoslavije k novemu Balkanskemu paktu in s tem posredno k Atlantski zvezi. Istočasno pa je treba podčrtati, da leži v teh okoliščinah in pod temi pogoji največja odgovornost prav na jugoslovanski vladi, ki se mora jasno zavedati, da je v tem trenutku nihče ne more prisiliti

(Konec na 2. strani)

Naše zahteve so utemeljene

Ko Slovenci v Italiji terjamo deželno avtonomijo s posebnim statutom, ki naj zajame ne le naše manjšinske jezikovne, upravne in politične pravice, ampak tudi vse pravice večinskega naroda, ne zahtevamo nič več kot to, kar smo nekoli na Goriskem in v Videmski pokrajini že imeli, a nam je bilo krivično vzeto ob raznih spremembah državnih meja in vladavin!

Ne terjamo nič več kot to, kar nam pritiče kot avtonomnemu prebivalstvu na tem ozemlju, kjer od vekov živimo in se borimo za naš nacionalni obstanek ob stalnem oспорovanju in preziranju naših tudi najosnovnejših pravic od strani italijanske uradne in neuradne politike!

Ne terjamo nič več in nič manj kot to, kar nam pritiče na podlagi mednarodnega dogovora o uveljavljanju in spoštovanju človeških pravic povsod na svetu, najprej pa v tako imenovanih demokratičnih državah, med katere se prištevata tudi Italija, kljub dejstvu, da ravna z nami malone kot z nezašelenimi tujci!

Terjamo in bomo vedno terjali, dokler bo v nas kaj diha, spoštovanje mednarodnega dogovora o pobjanju zločina rodomora, ki ga je tudi republika Italija slovesno podpisala in se zavezala spoštovati ga, kajti bili bi nevedni življenja, če bi se za naš nacionalni obstanek ne zavzemali in se borili za vse, kar nam pritiče po božjem in človeškem zakonu, na katere dva se prav današnji voditelji Italije kaj radi sklicujejo, ne da bi nam temu dosledno priznali to, kar nam po božjem in človeškem prosto sprejetem zakonu pritiče!

Terjamo vse pravice, ki nam pritičejo na podlagi prosto izglasovanih členov 3, 6 in 116 ustave ter vseh onih drugih členov te ustave, ki se nas tičejo kot Slovencev v Italiji ali kot državljanov italijanske republike!

Naše zahteve so torej v skladu z državno ustavo in z določili gori navedenih mednarodnih dogovorov. Prvo in druge je vlada dolžna spoštovati. Vsako njeno obotavljanje in zavlačevanje v tem oziru pomeni napram Slovincem v Italiji in napram človeški družbi, s katero je Italija sopolisala mednarodne dogovore, očitno neveljavljene ustave in prosto sprejetih dogovorov o človeških pravicah in rodomoru.

Slovenci v Italiji smo bili že leta 1947 prijazno vabljani od Furlanskega ljudskega gibanja iz Vidma za sodelovanje in za skupne nastope v okviru borbe za doseg in uveljavljanje deželne avtonomije s posebnim statutom. Voditelji tega gibanja so nas kaj laskavo sprejemali in z nami navidezno zelo prijazno ravnali. Pomilovali so nas in trdili, da nas vlada še bolj prezira kot Furlane same, nas nagovarjali k energičnemu nastopu proti takemu krivičnemu ravnanju z nami! Za energičen nastop pa so nekatere smatrali tudi kaj več kot samo ustne in pismene proteste in zahteve!...

Zgodilo pa se je, da smo mi Slovenci res energično in neustrašeno zahtevali v mejah zakona vse pravice za vse Slovence v Italiji, ker smo mislili resno in pošteno, kakor pričajo naši nastopi na raznih srečanjih v Vidmu, toda voditelji Furlanskega ljudskega gibanja so nas drug za drugim zapustili prav kot je bilo treba odločnega nastopa. Tako senator g. dr. Tessitori, tako goriški zastopnik in podpredsednik gibanja, g. dr. Hugues, in tako danes g. dr. Ciceri. Prvi se je drznil trditvijo v rimskem senatu, da Slovenci iz Nadiške doline niti ne zahtevajo kakih posebnih pravic, z goriškimi Slovenci pa da ravna vlada kar najbolj vzorno demokratično in širokogrudno.

Nekdanji tajnik gibanja, g. prof. D'Arco, pa se je prelevil v takega našega nasprotnika, da je postal ne manj kot sodruženec Slovincem najbolj nasprotnega glasila, to je lista »Messaggero Veneto«.

Ze ob volitvah spomladi 1951 smo dobili glas, da se je proti nam Slovincem izjavil tudi tedanji predsednik Furlanskega ljudskega gibanja, g. dr. Ciceri. Zdaj pa je dr. Ciceri v zborniku »La Regione Friulana«, ki ga je Furlansko gibanje izdalo minulega meseca decembra, napisal in priobčil članek z naslovom »Autonomia«, v katerem pravi, govoreč o deželni avtonomiji s posebnim statutom, ki jo člen 116 ustave že predpisuje, do besede sledeče: »Kar se zadeva priznanj jezikovnim manjšinam, komu bi se morale priznati? Morda onim maloštevilnim Slovincem ali Nemcem, ki so po mirovni pogodbi ostali v območju Furlanije? Mimo dejstva, da se drugojezični, ki to zahtevajo, lahko naštejejo na prstih, je to upravljanje, ki se mora podrediti ravnanju, ki ga Jugoslavija zanjame od mnogo številnejših Furlanov in Venetov (vidi istrsko obalo), ki so ostali onstran me-

je! Manjšine so vedno uživale enake pravice in so bile podvržene istim dolžnostim kot nacionalni element, poleg tega pa one v demokratični in omikani Italiji (... in un'Italia democratica e civile...) niso motene v njihovih običajih in seegah ter v njihovem jeziku.«

Z malenkostno izjemo se zdi, da slišimo govoriti samega Mussolinija ali kakšnega njegovega hlijarha! Razlika je samo ta, da so lasisti krátko in malo zanimali nas obstoj! Zdravnik dr. Luigi Ciceri pa nas gásto sicer priznava, trdi pa, da nas je toliko kot prstov na rokah, da se nam v »demokratični in omikani Italiji godi dobro, saj nihče ne moti naših običajev, seg in jezik!...

Vse kaže, da ni dr. Ciceri, kot že njegovi predniki, napisal kaj takega v dobri veri, ker vemo, da mu je prav dobro znano, da ni slovenski jezik nikjer v Italiji spoštovan v javnih uradih; da vsi Slovenci v Videmski pokrajini, to je kakih petdeset tisoč, nimajo še niti ene same osnovne slovenske šole; da sama videmska kurija namešča furlanske in italijanske duhovnike v slovenske kraje in med slovenske vernike, kjer opravljajo vse, tudi spovedovanje, samo v italijanskem jeziku; da vlada ustanavlja povsod med Slovenci Videmske pokrajine otroške vrtnice, ki jih vodi samo v italijanskem jeziku in duhu! In tako dalje!

Nesprotno temu pa mora g. dr. Luigi Ciceri vedeti, da uživa Italijani v Jugoslaviji širokogrudno vse njihove jezikovne pravice doma, v cerkvi, v šoli in v javnih uradih!

Ce pa v Jugoslaviji vlada komunističen režim, vlada pač tudi vsem ostalim državljanom slovenske narodnosti! Niti mi v Italiji ne zahtevamo, da mora tu vladati tak režim, kakšen bi bil nam po volji! Jezikovno stojijo torej Italijani v Jugoslaviji mnogo bolj kot Slovenci v Italiji!

Dr. Luigi Ciceri trdi: »da so manjšine vedno uživale enake pravice, bile pa so podvržene istim dolžnostim kot nacionalni element! V drugem delu te trditve ima prav.

in se torej nima pritoževati glede dolžnosti, ki jih Italijani v komunistični Jugoslaviji morajo izpolnjevati! Prvi del njegove trditve pa ni točen, ker smo Slovenci v Italiji še danes, kar se tiče jezikovnih pravic, na slabšem od Italijanov v Jugoslaviji, ki so jezikovno popolnoma zadovoljni. Za časa fašizma pa je res neznan manjšina Italijanov v Jugoslaviji uživala vse jezikovne pravice, medtem ko je bilo 600.000 Slovanov v Italiji obsojenih od fašizma na jezikovno in na nacionalno smrt! Sicer pa smo mi italijanski državljani in kot taki se obračamo le na italijansko vlado!

V ostalem pa svetujem g. dr. Ciceriju, naj poprašča vlado v Rimu in g. dr. Candolinija iz Vidma, ki je bil leta 1945 tamkajšnji prefekt, zakaj sta prva in drugi zagotovila takrat, leta 1945, da bomo Slovenci, ki ostanemo pod Italijo, uživali prav vse jezikovne in ostale pravice, da celo »kult slovenske narodnosti«!

Strinjam pa se, da bi morale uživati manšine enake pravice, in sicer pod nadzorstvom mednarodnih organov! Do sedaj se to še ni dogajalo, in mislim, da tega g. dr. Ciceri niti dokazati ne more!

dr. AVUGUST SFILIGOJ

Zahteva SDZ v Italiji

Gospod predsednik ministrskega sveta,
Gospod notranji minister,
Gospod predsednik senata,
Gospod predsednik poslanske zbornice,
Gospodje načelniki parlamentarnih skupin

R I M

IZVRŠNI ODBOR SLOVENSKE DEMOKRATSKE ZVEZE
ZAHTEVA V SMISLU DEMOKRATČNEGA NACELA, DA JE PRIMERO, CE IMAJO TUDI NARODNOSTNE MANJSINE DRŽAVE SVOJE ZASTOPSTVO V PARLAMENTU, IN GLEDE NA TO, DA JE V RAZPRAVI V OBEH ZBORNICAH NOV VOLILNI ZAKON, DA SE V TA ZAKON VKLJUČI DOSTAVEK, KI BO OMOGOČAL SLOVENCEM V ITALIJI, DA IZVOLJO SVOJE ZASTOPSTVO NE GLEDE NA ŠTEVILO VOLIVCEV.

Gorica, 29. decembra 1952.

SLOVENSKA DEMOKRATSKA ZVEZA V ITALIJI

Nov prefekt v Gorici

Novi prefekt goriške pokrajine, markiz g. dr. De Zerbi, je v ponedeljek 5. t. m. došel v Gorico in zasedel svoje mesto.

Novega prefekta g. markiza dr. De Zerbija pozdravljamo tudi mi goriški Slovenci in mu želimo lepih uspehov na njegovem visokem mestu. Hkrati pa želimo in upamo, da bo z našim ljudstvom pravičen v duhu naših manjšinskih pravic.

Trgovina s Slovenijo

V novembru je bilo izdanih 12 dovoljenj v skupni vrednosti 4 milijone 687.000 lir. Uvoz predstavljajo kot vedno skoro izključno samo les in lesni proizvodi. Izvoznih dovoljenj iz Gorice v Slovenijo je pa bilo 17 v skupni vrednosti 18 milijonov 926.690 lir (avtomobilski deli, električni material, obleke itd.).

Dvovlastniške izkaznice

Dvovlastniške izkaznice, katerih veljavnost je potekla oziroma potече v tem mesecu, je treba obnoviti tekom januarja 1953. Kot vedno je treba napraviti prošnjo na posebnem obrazcu, katerega je treba nasloviti na krajevno Kvesturo, priložiti je tudi treba poštno nakazilo za 200 lir.

Beseda o lepem čtivu!

Slab vtis odnesemo vedno, ko opazujemo naša slovenska dekleta in mladeniče, ki se utapljajo v nujno vredno in celo tuje čtivo!

Kot da bi mi Slovenci ne imeli svojih lastnih časopisov in precejnih knjig, ki bi nam pomagale, da se zavedemo slovenske, ki ljudjo svoj roj in materin jezik. Kakor ljudje svoj roj in spustuje svoj jezik, morata spoštovati in brati tudi svoje narodno čtivo. Če hočemo, da bomo imeli lepe knjige in časopise, jim moramo mi sami dejansko podpreti in jim dati prednost pred vsako tujo literaturo.

Z našo lepo pisano besedo si človek okrepi dušo in obogati na znanju.

Vedi, da je živa beseda velika zakladnica, iz katere sprejema pisatelj v lepo knjigo bisere narodne govorice.

Majhen je naš narod po številu, a zato tem pomembnejši po svoji duhovni stopnji. Izolikal si je svoj jezik, govorjen in pisan, in bogati na znanstvenosti in leposlovnih knjigah.

Kdor svoje pisane besede ne ceni in ne spoštuje, malo ljubi svoj rod in jezik!

Slovensko dekle — ti roza marjetica, požiraj tujo plehko in celo umazano literaturo, ki opisuje življenje in tako življenje blodnic iz visoke družbe, ki ga dejanski ni mogoče najti. Ko se ti domislja razboli od take duhovne hrane, blodno zahrepeniš in stremiš za takim sanjskim življenjem, za katerega bi plačala tudi najvišjo ceno — s svojo bleščečo čistostjo. Ne pomisli, da te ta tuja navlika odvaža od našega preprostega in poštenega slovenskega življa!

Se li vprašate — vi slovenska dekleta in mladeniči, vi, ki ste up našega naroda, kaj vam nudi ta tuja literatura? Vam li bo kdaj v moralno pomoč na trdi življenjski poti? Ali si katero dekle res želi tako sanjavo življenje mehužnega roda, kakor sa prikazuje ta tuja plehka in celo nemoralna literatura?

V opravičilo si nekatera dekleta pravijo, da prinašajo le te revije, kakor so »Grand Hotel« ali pa »Bo-

lerok lepe ljubzenske drame in romane.

Kaj mi Slovenci nimamo lepih knjig in časopisov, v katere so zili nas: pisatelji vsa svoja čustva in ljubezen do našega rodu in jezika? Da se človek ob njih veliko obogati v znanju in oboroži za bodočo trdo življenjsko pot?

Ko vidim slovensko dekle s temi revijami v roki, se spomnim pripovedke iz šolskih knjig, ki opisuje srako, ki si je nadela pavjega perja in se je bahavo kretala med svojimi tovarišicami!...

Slovenska mladina naj se zaveda, da se mora brez strahu postavljati s slovensko knjigo ali pa s časopisom v roki, bodisi v domači vasi ali pa po mestnih ulicah, v vleklu ali v avtobusu; sploh povsod v javnosti. S tem pokaže, da se ne sramuje svojega materinega jezika in da je ponosna nad svojim rodom!

Vsakdo ceni toliko svojega sodelavljana, kot se sam ceni.

Slovenska dekleta in mladeniči, naj se vam udeležijo v spomin besede našega rodljuba, ki pravi o naši lepi besedi takole:

V našem jeziku je vsa melodija — je pesem prelestna — vsak ritem, izraz, lepota, bogastvo naše besede, ti mater spominja — njen otonit obraz.
K. C.

SOVODNJE

Na zadnji občinski seji, ki je bila 30. dec. 1952, so sprejeli nekaj važnih sklepov.

Odobrili so prispevek delovnemu centru, katerega trenutno združuje s pomočjo predjuma, ki ga ima občina na Montu.

Kljub stvarnim ugovorom manjšinskega svetovalca g. Petra Tomšiča, so sprejeli povisek pristojbinskega družinskega in dodatnega občinskega davka.

Odobrili so prošnjo g. Malič Oskarja, ki je prošil za odkup občinskega zemljišča.

Kar se tiče iztirjevanja občinskih stroškov je odbor sprejel tezo, da bo občina plačala bolniško oskrbo le tistim osebam, ki imajo ubožno izkaznico.

Odgodili so pa zadeve odobritve predjuma občinske blagajne, imenovanje novega občinskega odbora in prispevek za popravilo zvonika na Vrhu.

Na dnevnem redu je bila tudi javna dražba za prekrbo 200 kv. metrov gramoza za cesto.

Katastrske prijave

Po zakonu so gospodarji dolžni prijaviti vse nove zgradbe in sploh vse spremembe na nepremičninah tekom januarja 1953. Katastrskemu uradu v Gorici, ulica Vittorio Veneto 3. Isti urad daje v dopoldanskih urah ob delavnih vsa tozadevna pojasnila.

RUPA

Dne 2. januarja t. l. je obhajala svoj 91. letni rojstni dan gospa Ivana Pavletič vdova Bobič, mati g. dr. Bobiča.

K temu redkemu slavlju ji iz srca čestitamo vsi Rupenci in Pečanci in želimo ji, da bi jo ljubi Bog ohranil zdravo in čilo do praznovanja njene stoletnice.

Rmečki natečaj

Kmetje, lastniki in koloni, ki se hočejo udeležiti pokrajinskega ali deželnega natečaja za zvišanje hektarskega donosa, lahko še v teku januarja vložijo tozadevno prošnjo na Kmetijsko nadzornišvo v Gorici, kjer dobé tudi vsa podrobna navodila in pojasnila.

Seznam volivcev

V prostorih goriške občine je do 15. januarja 1953 postavljen na oglede občinstvu seznam goriških volivcev, kot ga je sestavila posebna občinska volilna komisija. Proti izključitvi iz tega seznama se prizadei lahko priložijo do 15. januarja 1953. Na to možnost opozarjamo našo javnost, da bi noben Slovinc, ki ima volilno pravico, ne bil izpuščen iz seznama.

Javna dražba

Gozdna uprava v Gorici na Solkanski cesti je postavila na dražbo 492 kub. metrov jelovih desk. Dražba se lahko udeleži vsakdo; ponudbe pa mora poslati v zaprtem pismu omenjeni Upravi do 10. ure 13. januarja t. l.

Ljubljanska kotlina

(Konec s I. strani)

na koncesije, katerih ne bi hotela dati. Oči vsega tukajšnjega slovenskega življa bodo prihodnje mesece uprte vanjo, da vidijo, če bo pravilno ščitila njegove koristi in voljo, ki je bila že ponovno izražena v štirih enostavnih besedah: »Nikdar več pod Italijo«.

K problemu slovenske akademске mladine na Tržaškem

Mnogokrat je že »Demokracija« prebrala položaj naše mladine (n. pr. v božični številki leta 1948 v članku »Poslanstvo mladine«, 23. jan. 1948 pod naslovom »Dijaki in naroda«, 30. sept. 1949 pod geslom »Kakšni mladi javni delavci so nam potrebni«, 28. okt. 1949 je bil objavljen tudi program »Organizacija narodne demokratske mladine«, ob novem letu 1952 v daljšem članku »Slovenski mladini na STO-ju« in v zadnji številki pod naslovom »Slovenski mladini«). Pred očmi imam poleg tega vse številke revije »Jadrana«, »Zarje na Jadranu« (ki nima nič skupnega s kranjsko »Zarjo« in »Dijaški koledarček«, kar je vse izšlo iz takozvanega demokratskega mladinskega (dijaškega, ob visokošolskega) kroga, seveda od osvoboditve leta 1945 pa do danes. Ni sicer mnogo, vendar pa mislim, da jih dr. F. Mikuletič v svojem članku »200 akademikov« (glej »Primorski dnevnik« z dne 3. dec. 1952) kakor tudi prva članica v zadnji številki »Demokracije« nista zadostno upoštevala. Nekaj je bilo vendarle napravljeno. O tem pa nečem zanikati utemeljenosti vprašanja: Zakaj ni bilo to delo še uspešnejše. Poskusil bom odgovoriti, pa čeprav vem, da bo to, kar imam povedati, nekaterim morda neprijetno.

Zadnja leta smo šli skozi hude in nevarne čase. Mnogi ljudje, ki bi hoteli danes »boderiti«, »komandirati« in »pamet soliti« akademski mladini prečesto pozabljajo, kolikokrat so se prestavili nadra po vrtu ali padli pri političnem ponavljalnem izpitu. V Trstu in na Primorskem sploh imamo precej ljudi, katerih imena so bila včasih narodni simbol in pri katerih bi se želeli naši mlajši vzgledovati. Toda vprašanje je, ali to zaslužijo. Ti ljudje se sicer zavedajo, da preživlja njihov narod zelo težke čase, toda kljub temu stoji v ozadju (da, tudi dr. Mikuletič, čigar ime sem pred par meseci zagledal na kandidadni listi »bratolane« Ljudske fronte!). Morda jim narekujejo tako zadržanje poslovni interesi, ne marajo se zameriti »ta višjima ali se skregati z »mneštros«, kakor pravijo to naši preprosti ljudje, ter zamenujejo senco košate »lilpe« za medel odsev propadajočih »zvezd«.

Drugi »gledajo v bodočnost« in si z zmotno logiko (Nabrežina do cel!) dopovedujejo, da utegne priti dan (politika je pač tako čudna zadeva), ki jih bo poklical iz njihove zlate brezdelne sredine in jih postavil na stolčke kot »neomadeževane« narodu na celot. Toda se vrbacem na strehi je jasno, da se pri takih ljudeh naša mladež ne more vzgledovati...

Izjemo tvorijo edino krog SDZ, ki ga diči stara neuklonljiva narodna zavednost in je danes pod silo razmer prisiljen, da stoji neredko sam v obrambi naših narodnih, kulturnih in političnih vrednot, namesto da bi gradil nemoteno in neovirano naprej na že postavljenih temeljih ter utrjeval in izboljšal ono svetlo delo, ki je bilo last političnega društva »Eidinost«. Ta krog so tudi »Jadranski« takrat, ob njegovi ustanovitvi, toplo pozdravili.

Tako stoji stvari. Mislim, da te moje uvodne besede v zadostni luči prikazujejo stanje med takozvanimi »starimi bajtami« v svobodnem Trstu. Zlastno, toda resnično je, da tudi nova »votovanja« ne bodo rešila poplavljačice se Titove barke pri nas. Niti s »preusmeritvijo« politike, ki so jo pogrnuli v zadnjem času, samo da dobijo nov veter v svoja ohlapna jadra, ne bo šlo. Potem ko so kratko in malo likvidirali aktivna društva kot so ZDTV, tržaški SKOJ ZTV (Zveze tržaških »bratolane« visokošolcev) in jih prekrstili v »Primorje«, se prerivajo skupaj s »ta novimi« klerikalci za stolčke v A. K. Jadran. Drži pa, da se po tej poti ne da ničesar rešiti, niti na narodnem polju, kajti dejstva govore, da sta na dolgi rok nečestost, doslednost in neizkrivljena hrbenica močnejši in sigurnejši od denarja in minljive oblasti.

Ako pa se še kdaj zalupa kakšnemu našemu »staremu mačku« po onih lepih, čudovitih časih našega »Balkan«, naj pripiše za to tudi sebi del krivde in soodgovornosti ter naj mirno premisli, zakaj ni tudi vsa današnja akademska mladina tako požrtvovalna pri narodnoobrambenem delu, kot je bila nekoč, in naj vzklene »mea culpa«, ko vsi vedo, da kjer so nehali s potujevanjem fašisti, tam so začeli »bratolane« z ubijanjem narodne zavesti, zlasti pri mladini, s preziranjem materejnega jezika, tako da se nimamo čuditi, da se še danes, po sedmih letih urejenega demokratskega življenja, najdejo »mamelci«, ki bi radi ribarili v kalnem in znašali strup in razdor tudi tam, kjer je vladalo vedno spoštovanje, sloga in prijateljstvo. Omenim naj le med vrstami, da

v naših časih, ko ni bilo »Dijaških matic« in podpor od nikoder (saj isto trdi tudi dr. Mikuletič v »Primorskem dnevniku«), ni bilo tudi toliko razpajenosti in oholosti med nekaterimi našimi akademiki in vladala je večja tovarišija, ker ni bilo »privilegiranih«, ki dobje mesečne podpore, ki jih dvigajo direktno iz sklada v ulici Geppa.

Akademiki v naših časih so smatrali narodno-obrambno delo kot dolžnost brez večjih ali manjših mesečnih prijemkov. Sicer je res, da nima smisla »zvorniti po točih«, vendar pa je treba vsaj za kroniko omeniti, da se je zbral pred volitvami akademskega univerzitetnega sveta v prostorih SHP v ulici Roma, reci in piši, celih 15 akademikov. Na dnevnem redu je bila debata o kandidadni listi za akademsko (ne ve se če fratelane ali slovensko) zastopstvo na tržaški univerzi. Demokratski slovenski akademiki, kakor sem izvedel, niso bili povabljeni na sestanek, ker so baje hoteli titovci in njihovi privraski napraviti vse »in famigliam«, ne da bi kar koli omenili drugim svojim sovrstnikom, ki stoje trdno na narodno demokratskem programu. Mislili so, da bodo kos nalogi, ali so še pred izpitom padli, čeprav je bilo med njimi tudi nekaj delavskih in postrtovalnih mladencev. In tako so se ti akademiki hoteli predstaviti pred svojimi kolegi z neko listo pod geslom »Carpe diem« (po naše »Uživaj!« — kako nizko smo padli!), ne da bi upoštevali stvarilne glasove nekaj odločnejših in treznejših narodno-demokratskih akademikov, ki so jih svabili pred mlačnostjo in predlagali, da bi se vložila »Lista slovenskih akademikov« pod znakom nagelna ali lipe. Prišlo je tudi do zbiranja podpisov, vendar na žalost lista ni bila vložena, ker je v zadnjem trenutku iz golega oportunizma odpravljeno sodelovanje nekaj skojevsko-klerikalno pobarvanih kandidatov. To se je zgodilo potem, ko se je z gotovostjo računalo, da bi nam nastop prinesel najmanj 5 mandatov od tridesetih! Ta usodna napaka in neuspeh pa ne sme zmanjšati pogum postrtovalnih in delavskih akademikov, ki bodo, vsaj upam, prej ali slej stopili našli sami sebe, se otresli opojnih »bratolane« in kranjskega ribarjenja v kalnem ter bodo zopet krenili po oni svetli poti narodne sloge in demokracije, po kateri smo se odlikovali stari »Balkan«, ki smo dobro vedeli, da s sodelovanjem v

narodnem - prebujevalnem delu in svojim delovnim zanosom lahko veliko pripomoremo k ustvaritvi boljših življenjskih pogojev slovenskega naroda.

Zato polagam na srce vsem slovenskim visokošolcem na Tržaškem, ki so najbolj odgovorni za usodo naše mladine, naj usmerijo svoj korak tako, da si bodo zopet pridobili ono mesto v narodni skupnosti, ki so ga imeli in ki so ga morali pod silo neurejenih razmer, trdih idejnih osnov, uvoženih idej, mlačnosti in zabavljanja čez vse trenutno zapravili. Morda bo moj opomin nekaterim neuspešen, vendar pa jih bo vsaj opozoril na velike in usodne napake, ki so jih dolej delali. Ko se bodo otresli tudi bridkih razočaranj ob senci raznih minljivih veličin, bodo gotovo zopet našli sami sebe in s svojo svežo silo pomagali tudi ostali mladini, da bo svobodno in demokratično ustvarila slovenski skuposti tak red in tako življenje, kakršnega nosi v svojih srcih.

Tolaži me pa, da sem v zavednih demokratičnih vrstah le videl nekaj akademikov, ki se ne izogibljajo javnega dela in žrtvovanja. Nastopili so v našem političnem življenju in tudi ob priliki univerzitetnih volitev so vztrajno zagovarjali potrebo samostojnega slovenskega nastopa. S tem so dokazali svojo življenjsko sposobnost in pričakujem, da bodo postali seme, ki bo nekoč rodilo sad, pa čeprav ne na tisti njeni, na kateri seje dr. Mikuletič. Star Balkanec

Komunisti zapuščajo partijo?

V južni Italiji je izstopilo več sto oseb iz komunistične stranke. V San Severo so predpreteklo nedeljo z javno slovesnostjo sprejeli v krščansko demokratsko stranko 387 bivših komunistov, ki so vrnili komunistično člansko izkaznico. Vsi ti so izjavili, da so se pustili več let varati po komunistični propagandi, da pa želijo zdaj vstopiti v stranko, ki dejansko izvaja agrarno reformo in pomaga več kot katere koli druga stranka delovnim ljudem v južni Italiji. Skupno je zapustilo partijo v južni Italiji več tisoč komunistov, med katerimi tudi visoki partijski funkcionarji. Lahko se reče, da je zašla partija v južni Italiji v resno krizo. Tako vsaj napovedujejo. Vendar je treba počakati do pomladanskih parlamentarnih volitev, ki bodo edine pokazale stvarno sliko.

Komunistično „Pravosodje“ satanska parodija človeške justice

Svetohlinsko »Delo« pribečuje na svoji prvi strani zadnje številke dve poročili, ki na zgovern način izpričujeja vso komunistično moralo v luči pravice.

1. Poročilo: »Izvršitev obsodbe v Prag«. - Radio Praga je sporočil, da je bila v sredo izvršena smrtna obsodba nad Slanskim in njegovimi sokrivci. Obeseni so bili: Slansky, Geminder, Clementis, Sling, Simon, Raicin, Svab, Frejka, Fischl, Margolius, Frank. Pika.

Samo poldrugi centimeter nižje pa

2. Poročilo: »Rešimo Rosenbergova«. - Vrhovno sodišče ZDA je odobilo prošnjo za odložitve usmrtnice Ethele in Juliusa Rosenberga... Centralni komite KP STO-ja je na svoji zadnji seji izglasoval resolucijo, s katero v imenu demokratov (spet ples v maskah v samem adiventnem času!) STO-ja odločno protestira proti obsodbi Ethele in Juliusa Rosenberga. Resolucija pravi, da je treba preprečiti ta zločin (!) za to, da se ameriški narod in svet rešita pred nevarnostjo postritve zlonosne protidemokratske politike...

»Razgaljeni, načrtni in dobro premišljeni umor ostaja malo pomembni prestopek, če ga primerjamo z zločinom, ki sta ga obsojenca zagrešila. Prepričan sem, da je njuna izdaja atomske bombe Rusom posledica komunističnega napada na Korejo... in kdo ve, če ne bodo še današnji milijoni nedolžnih ljudi primorani s svojimi življenji plačevati izdaje, ki sta jo izvršila.«

S temi besedami je označil ameriški zvezni sodnik vso težo zločina, ki sta ga zagrešila Julius in Ethel Rosenberg med zadnjo svotovno vojno. Te besede je sodnik izrekel, predno je razglasil smrtno obsodbo porotnega sodišča zaradi izdaje vojaških tajnosti.

To je bilo 5. aprila 1951 ob koncu štiritedenskega kazenskega postopka proti obema izdajalcema in približno osem mesecev po njuni aretaciji meseca julija in avgusta 1950. Rosenbergova sta potemtakem imela dovolj časa preskrbeti za učinkovito obrambo in se poslužiti vseh ustavnih pravic. Predvsem sta imela dovolj časa za pregled vsebine in dokaznega gradiva v obtožnici. Imela sta dovolj časa za soočenje z obtežilnimi pričami in tudi časa dovolj za iskanje in nastop razbremenilnih prič.

S to obsodbo porotnega sodišča pa sodni spisi Rosenbergove dvo-

gice se dolgo niso bili zaključili. Obramba je imela na razpolago še druge v zakonu predvidene možnosti, predvsem doseči revizijsko obsodo. Nihče ni obrambe silil, da s tem pravnim lekom pohiti. Dejanjsko je obramba šele meseca novembra 1951 vložila priliz. Obravnava pred apelacijskim sodiščem je pričela januarja 1952 in je trajala do konca februarja. Po skrbnem proučevanju celotnega gradiva iq bila prvostopna obsodba soglasno potrjena. Na predlog zakoncev Rosenberg je sodni dvor naslednji mesec obnovil celotni postopek in ob zaključku še enkrat soglasno potrdil prejšnja sodna izreka.

Obrambi pa je ostala še vedno odprta pot na Najvišje zvezno sodišče v Washingtonu. Na to sodišče so se zagovorniki obrnili 7. junija. Ker niso mogli predložiti nobenih dokazov, ki bi ne bili že preiskani in spoznani za ničnostne, je bil njihov predlog zavrnjen. Kljub temu se je Najvišje zvezno sodišče na prošnjo zagovornikov sestalo še enkrat in šele 17. novembra izreklo odklonilno odločitev.

ŠPEKULACIJE z našo usodo in našim imetjem

Kakšne narave so brezvestne špekulacije s tržaško usodo in z imetjem tržaškega prebivalstva je vsakomur znano.

Vendar presega škandalozni primer podjetja »Lombardo Venetia« vse doslej uprizorjene iredentistične špekulacije na račun tržaške bodočnosti.

Nedavno od tega je tukajšnji iredentistični tisk z velikim poudarkom poročal o obisku, ki ga je napravil Trstu italijanski gradbeni minister Aldisio. Sprejemi pri raznih oblastvih in ustanovah so bili le dolžnostne okolnosti ministrovega obiska. Glavni namen Aldisievega prihoda v Trst pa je bil naslednji: s svojo navzočnostjo pri liku ob priliki pokritja strehe na stavbi, ki jo je dogradilo milansko podjetje »Lombardo Venetia«, je hotel v imenu prirediteljev dokazati, kako skrbí italijanska mati domovinov za svoje preganjane Tržičane.

Zares se splača še enkrat prečitati ganljive članke, ki jih je tedaj »fabriliral« »Giornale di Trieste«...

Na ta način sta imela zakonca Rosenberg polnih 17 mesecev časa za svojo obrambo in možnost štirih prilizov, predno je obsodba dobila zakonito moč.

In kako so stvari potekale v praskem procesu? Ne glede na to, da obtoženci obdolženih zločinov zanesljivo niso zagrešili, je trajala razprava od prečitanja obtožnice do obsodbe, ki je od 14 obdolženec 11 obsodila na smrt — reci in piši — sedem dni. Praskim obsojencem so odrekli vsak pravni lek. Obdolženecem niso dovolili izustiti niti ene same besede, ki bi bila drugačna od tiste samoočitbe, ki jo je obtožencem zabila v glavo tajna policija in NKVD medicina. Vsak priziv je ostal nemogoč, tako jim je ostala ena sama »pravica«, da se za še vnaprej v Kremlju določeno obsodbo zahvalijo.

To je komunistično »pravosodje!« Satanska parodija človeške pravice. Praski proces je »Delo« likvidiralo z osmimi vrsticami, zato pa so si z njim toliko bolj belili vroče glave njegovi uredniki in čitatelji, verjetno ne brez haska.

DEMOKRACIJA IN SOCIALIZEM

Med predstavniki švedske Socialnodemokratske delavske stranke in komisijo Centralnega komiteta Zveze komunistov Jugoslavije je bilo dogovorjeno, da bodo njuni predstavniki medsebojno preko tiska izmenjali mnenja o socializmu in demokraciji. Serija člankov je bila otvorjena s sestankom Rodoljuba Colakovića in sestankom Kaj Björka, tajnika za mednarodna vprašanja švedske Socialdemokratske delavske stranke. Oba članka sta bila istočasno objavljena v beograjski »Medjunarodni politiki« in v švedski socialistični reviji »Tidena«. Izvleček pa so prinesli tudi nekateri drugi jugoslovanski listi, med njimi ljubljanski »stirinajstnevnik«.

»Naši razgleda, iz katerih posnema sleden par odstavkov, ki govore o najbolj neprijetnem Titovem problemu, njegovi »enostrankarski ljudski demokraciji«.

Colaković se je pri svojih izvajanjih tega nerodnega problema, iz razumljivih razlogov, le bežno dotaknil ter je napisal:

»V tej zvezi nastaja vprašanje, ali je za funkcionarje socialistične demokracije enopartijski sistem nujen pogoj. Na to vprašanje ni mogoče odgovoriti s splošnimi razglabljanji samo z analizo konkretnih pogojev vsake dežele, pod katerimi se poraja socialistična demokracija. Ti pogoji so vedno nacionalno specifični in odvisni od vrste zgodovinskih, notranje in zunanje političnih okoliščin, v katerih pride delavski razred na oblast in organizira svojo vladavino. Od njih je odvisno, ali bo za funkcionarje socialistične demokracije enopartijski sistem nujen ali bo mogoč obstoj več političnih strank. Teoretično je mogoče tako eno kakor drugo, ker za funkcionarje socialistične demokracije ni bistveno, ali je v njej ena ali več strank, marveč je bistvena njena razredna vsebina, razredno bistvo. Ta mora nenehno širiti svoje meje, ustvarjati vedno večje množnosti svobode za delovne ljudi, ki grade družbeni red brez izkoriščanja in zatiranja, brez vsakršnih privilegijev, odpraviti pa tiste, ki bi želeli povrniti stare odnose iz-

koriščanja in zatiranja ali upostaviti privilegije birokracije. Zaradi tega mora — če hoče dobiti opravičilo pred zgodovino — graditi takšne organe nove oblasti, ki bodo omogočili čim hitrejši, čim manj boleči prehod družbe iz zmešnjave kapitalističnih družbenih odnosov v brezrazredno družbo. Po tem in edino po tem se bo merila v vsaki deželi njena demokracija, ne pa po šabloni nekake »čiste« in »nadarazredne« demokracije, ki je nikdar in nikjer ni bilo niti je ni moglo biti.

Kakor vidimo so to same fraze in izvijanja, zato je pa to obdelano vprašanje temeljitje obdelal prvi socialni demokrat Kaj Björka, ki je tako orisal svoje poglede na »enostrankarsko ljudsko demokracijo«:

Tu pa se pojavlja vprašanje, ali je pod enostrankarskim sistemom težko popravljati zlorabo, zato je težko razumeti, kako morejo biti delavci tu gotovi svojih pravic, pa naj stranka na oblasti še toliko zatruje, da zastopa njihove interese.

Ne dvomimo, da se jugoslovanski komunisti resno trudijo povečati blaginjo svojega ljudstva in dati delavcem boljši položaj kakor v Sovjetski zvezi ali v kapitalističnih deželah. Toda subjektivne želje komunističnih voditeljev same se ni so zadostno jamstvo, da je njihova ocenjena delavskih potreb ista kakor ocena delavcev samih. Mogoče je odgovoriti, da delavci ne razumejo vedno svojih interesov in da mora avantgarda proletariata, to se pravi komunistična partija skrbeti za to. Mi smo vedno čutili močan dvom, ko so naši komunisti trdili, da razumejo interese delavcev bolje kakor delavci sami. Čeprav verjame-mo, da imajo jugoslovanski komunisti mnogo višje kvalitete kakor žalosne figure, ki trenutno vodijo švedsko komunistično partijo, ne moremo biti prepričani, da njihova pojmovanja vedno predstavljajo dejanske interese tistih, ki jim slede. Ne dvomimo, da današnji režim v Jugoslaviji uživa podporo pri večini ljudstva, ko se bori za neodvisnost Jugoslavije, nismo pa tako gotovi, da večina podpira vse nje-

gove akcije na socialnem in gospodarskem področju. Lahko odgovorite, da je treba obdržati enopartijski sistem vse dotle, dokler bi se mogel velik del prebivalstva še pod vplivom kapitalističnih elementov upreti socialističnim reformam. Toda to je tudi usodni problem. Ali morejo reforme ohraniti socialistično vsebino, če so uvedene s silo in ne s pristankom? Verjame-mo, da so jugoslovanski komunisti čutili pritisk tega problema, ko so se odrekli prisilne kolektivizacije in ko se danes trudijo prepričati kmete o koristnosti združništva. Posledica uporabe sile je nevarnost za nastanek zatiralske birokracije. Cenimo to, da jugoslovanski komunisti tako močno napadajo birokratizem, toda nevarnost birokratskega zatiranja mora nujno ostati, če se družbene in gospodarske spremembe ne dogajajo ob popolnem soglasju tistih, ki se jih tičejo. Toda kako je mogoče trditi, da uživajo vladni ukrepi popoln pristaneč ljudstva, če se ne dovoljuje, da bi se proti takim ukrepom pojavila opozicija v obliki političnih strank? Seveda obstaja možnost, da se dovoljuje opozicija do neke mere znotraj komunistične partije ali ljudske fronte, toda na tak način je težko dobiti popolno sliko javnega mnenja.

Težko da je zadovoljiv odgovor, če se reče, da si komunistična partija prizadeva, da postane istovetna z željami ljudstva in da bi se mogla celo umakniti iz vlade, a bi vendarle obdržala vodilno vlogo v deželi. Celo tedaj bodo rezultati odvisni od dobre volje komunistov, to pa je subjektiven faktor. Predpostavka, da bo komunistična partija, ki bo ostala sorazmerno majhna skupina ljudi, vedno stremela v pravo smer, temelji — tako se zdi — na veri v vlogo osebnosti, težko pa, da je to v soglasju z ortodoksnim marksizmom.

Vzlic vsemu temu ne bi rekli, da bi bilo dopuščanje neomejenega števila novih strank za Jugoslavijo najboljše pot. To bi bilo preveč formalno pojmovanje. Ni dvoma, da bi mogle take neomejene svobode v današnji situaciji privedi do resnih nemirov, ki bi mogli

ogroziti obstoj Jugoslavije kot neodvisne države. V preteklosti smo videli enopartijske vladavine, ki so ustvarile znaten zgodovinski napredek, zato upamo, da bo tudi Jugoslavija mogla postati tak primer. Prav tako se nadejamo, da bo v teku razvoja postalo mogoče, da bodo dobila več prostora različna mnenja o reševanju problemov Jugoslavije. Seasoma bodo morda jugoslovanski voditelji menili, da morejo dovoliti določene opozicijske skupine. Moremo si zamisliti, da borba med različnimi političnimi silami ne mora dobiti oblike boja med strankami, čeprav zgodovina še ni dala primera demokracije brez strank. Naši komunisti so vedno trdili, da partije temeljijo na obstoju antagonističnih razredov in da bodo postale odveč, ko bodo sredstva za proizvodnjo kolektivizirana. Zgodovinsko gledano ni resnica, da morajo stranke vedno zastopati razredne interese, in jugoslovanski komunisti se bodo verjetno strinjali z nami, da kolektivizacija sredstev za proizvodnjo v Sovjetski zvezi ni napravila »za nepotrebnost« opozicije proti zatiralski birokraciji. Ne dajemo nikakršne paralele med Sovjetsko zvezo in Jugoslavijo; morda bodo jugoslovanski voditelji nekoč sklenili, da more biti odkrita borba med različnimi političnimi silami v deželi dober ukrep proti birokratskim težnjam. Določen pesimizem bi pa moglo izzvati dejstvo, da jugoslovanski voditelji branijo enopartijski sistem ne samo s tem, da kažejo na današnji položaj v Jugoslaviji, marveč tudi temelječ na ideoloških dokazih, kar kaže, da smatrajo komunistično enopartijsko oblast za najvišjo obliko demokracije ob pogoju, če se ta bori proti birokraciji in za decentralizacijo. Prav je, da se bori proti tem pojavom, toda mi ne moremo smatrati enopartijske oblasti za demokracijo, pa naj bo še tako dobronamerna.

(Z »Medjunarodne politike«)

Tako učijo tuji titovske totalitarne demokracije. Kaj trda in neprijetna šola demokracije, ki ne potrebuje komentarja!

Glavni kolovodje »patriotičnega« podjetja so pod ključem, še predno jim je uspelo prevariti celo članice civilne policije, katerim so bile baje namenjene še večje gradbene dobrote kakor ostalim Tržičanom.

Poglejmo še malo v nastanek te zanimive družbe, ki je tržaške iredentiste opeharila za toliko lepih patriotičnih čustev, celo vrsto delovnih Tržičanov pa spravila ob vse prihranke.

Lani se je gospe Sgroi iz Milana in gospe Corbato iz Gradeža pristudilo gospodinjenje, ki zares ni nič kaj mikavno spričo sedanje draginje. Zbrali sta vsaka po petdeset tisoč lir in s tem »kapitalom« ustanovili družbo »Società Immobiliare Lombardo Venetia«. Družbo sta vknjižili v Milano in po stečaju, do katerega je spričo take gospodinjske vneme moralo pravi kmlu priti, sta si zamislili nadaljnje delovanje v tržaškem patriotičnem ozračju. Zato sta zaprosili za vknjižbo tudi v register tržaške Zbornice za obrt in industrijo. V Trstu pa je v imenu družbe začel nastopati soprog solastnice Sgroi, ki si je za to priliko nadel naslov »commendatore«.

Da ni bilo naše civilne policije, ki se je že zdavnaj prepirala, da ni vse zlato, kar se iz Italije v Trst priselvi, bi se commendatore Sgroi v kratkem priboril v Trstu poleg mnogo prikradenega denarja še največje politične zasluge.

Tržičani smo s tem za italijansko izkušnjo bogatejši, italijanski iredentisti so pa ob domoljubni užitek, ki jim ga zares nismo zavladali.

Italijanski minister Aldisio pa ima verjetno političnega mačka...

Istop iz britanske kom. partije

Britanski skladatelj in dirigent, Benjamin Frankel, ki je bil 12 let član britanske komunistične partije, je nedavno v Londonu sporočil svoj izstop iz partije, ker ga je praski proces razočaral. Dejal je: »Ne morem biti še naprej član stranke, ki tako pojmuje osebno svobodo in ki vidi v smrtni kazni zaradi »političnega odklona« zmagovalce.«

Čistka v vzhodnonemških kom. mladinskih brigadah

Centralni komite nemške komunistične stranke je objavil, da bo v začetku tega leta v komunističnih mladinskih brigadah Vzhodne Nemčije čistka, pri kateri bodo odstranili »sovražne elemente«.

Ali je zlato še varna naložba? Pogled skozi Titov harem

Ko so za božične praznike ljudje kupovali zapestnice, ogrlice, prstane in podobna darila, je maršavka k temu vzpodbudila misel: Za vsak slučaj je zlato še najbolj varna naložba. Če mu bo ali ji bo v dvomljivi bodočnosti trda predla, ima vendarle zanesljivo rezervo, da si pomaga iz hipne zadrege. Prav tako razmišljanja pred prazniki so letos izredno poživila tržišče zlatarne.

Veliko vznemirjenje na svetovnih borznih tržiščih sta v zadnjem času povzročila dva ločena pojavi. Prvi je prihajal iz ZDA kot zelo resen predlog, po katerem bi uradni tečaj zlata za unčo dragih kovin povišali skoro na višino svobodnega tržišča zlata; drugo vznemirjenje so povzročile znatne količine zlata v palicah z označbo srpa in kladiva. Sovjetija je prav v času resne napetosti med Vzhodom in Zahodom smatrala za potrebno, da pokaže svetu, da je še vedno ena izmed vodilnih produkcijskih dežel zlata.

Petindeset let ni bilo na zakonitih poteh po Zahodu ne duha ne sluha po ruskem zlatu. Zlato je na ta način postalo nekak simbol svobodnega sveta, simbol njegovega bogastva in varnosti, njegovega papirnatega denarja. Svobodne države objavljajo vsako leto statistične podatke o celotni proizvodnji in tudi o produkciji zlata. Sovjetija smatra statistične podatke za največjo državno skrivnost.

Zadnji statistični podatki ameriškega zakladnega ministrstva navajajo še vedno proizvajalne količine zlata Sovjetije na podlagi podatkov carske Rusije in ocenjujejo te količine na 2 milijona unč finne teže, medtem ko je znala proizvodnja zlata v Južni Afriki leta 1951 11,5 milijonov unč, v Kanadi 4,3 milijone unč in ZDA 2 milijona unč.

Dejansko so številke, ki jih statistika navaja, v kolikor zadevajo Sovjetijo zgolj hišne številke, ki nimajo s stvarnim stanjem nič skupnega. Leta 1943 je na konferenci v Quebecu načelnik sovjetskega zlatega kombinata, Serebrovski, izjavil, da je sovjetska proizvodnja zlata preokorčila 300 ton na leto, t. j. okrog 10,6 milijonov unč. Strokovnjaki sodijo, da znaša sedanja proizvodnja zlata v Sovjetiji okrog 400 ton na leto in je po temakem Sovjetija danes na prvem mestu svetovne proizvodnje zlata.

Ce prihaja v tem času zlato v palicah puncičano s kladivom in srpom — verjetno kot protivrednost za nakup surovin in strojev na tržišča v Hongkong, Macao, Tanger in Bombay — potem tega ne smemo ocenjevati, kakor da s tem Sovjetija grabi po svojih zadnjih zlatih rezervah, da bi se na ta način izognila blokadi svobodnega sveta. Sovjetske rezerve so gotovo še vedno zelo pomembne, čeprav prihajajo na politične in gospodarske črne borze že dolgo pomembne zaloge Stalinovega zlata. Zmago nad Kitajsko je Stalin dosegel — po zanesljivih informacijah — prav z zlatom, s katerim je podkupil celo vrsto Cankajskih generalov. Ze večkrat so zahodne oblasti zaplenile cele ladjske tovore moskovskega zlata, ki so ga v Sovjetiji zvrzili v konzervne škatlice z različnimi mesnimi in ribjimi označkami. Ti prevozi so razumljivo polnili skrivnostne fondre različnih komunističnih strank v zahodnem svetu.

Rubel ne potrebuje zlatega kritja

Kremelj seveda s svojim zlatom lahko bolj širokogrudno razpolaga, kakor katera koli svobodna država v svetu. Kremelj ne potrebuje niti enega samega grama zlata za kritje svojega papirnatega denarja. Tečaj rublja ne določajo zlata rezerve, pač pa kremeljski dekreti.

Tajne policije v vseh komunističnih državah nadzirajo in upravljajo proizvodnjo dragih kovin prav tako kakor pridelovanje in razpečevanje prepovedanih narkotičnih drog. Uprava in tehnično vodstvo vseh zlatih rudnikov je pod neposrednim nadzorom tajne policije. Politična policija zajema delovne sile celotne sovjetske države. V zlatih rudnikih so zaposleni predvsem kaznjenci, in z njimi tudi postopajo kot z jetniki. To se pravi, da delajo zastoj ali za minimalno mezdno. S temi beraškimi zaslužki si lahko nakupijo nekaj tobaka in živijo samo v rudniških trgovinah. Seveda so varuhi »socialistične domovine« iznajdljivejši od vseh svetovnih kapitalistov. V rudnikih zlata ob Bajkalskem jezeru so priateljeli delovnega ljudstva obljubili popolen spregled kazni tistemu, ki najde 10 funtov težko zlato. Ke po, t. j. 5 kg. V resnici se je dogodilo, da je srečen iskalec tako ke po tudi našel. Z zlatom se tudi v Sovjetiji kupuje svoboda... Oby, stojajo pa še druge iznajdljivosti sovjetske tajne policije. NEVD, ki se sedaj imenuje MGB, v vsakem

zlatokopu posluje posebna trgovina, tako imenovani »Zolotokup«. Kdor tej trgovini ponudi zlato v nakup, ga nihče ne sme izpraševati, kje ga je našel. Prodajalec je zlato lahko ukradel v rudniku, lahko je izropal tovariša ali ga je kjer koli našel. Glavno je, da ga lastnik ponudi državi. »Zolotokup« pa stoji vedno izven jetniškega taborišča. Zlato lahko prodajajo državi samo »svobodnjaki«, to so rudniški nadzorniki, stražniki ali pa tudi bivši jetniki, ki so se z zlatom odkupili.

Tudi v zahodnih državah obstaja stroga nadzorstva proti tatvinam zlata in so mogoče učinkovitejša od MGB, vendar niso nikjer v svobodnem svetu iznašli načina, po katerem bi tudi zadnji gram zlata ne zasedla država tako, kakor je to slučaj v Sovjetiji. Sovjetska država porabi le neznatne količine zlata za industrijsko uporabo: za zlato plombe najvišjih partijskih oblastnikov, za zlato ure in nakit rdeči aristokraciji in za kolajne in medalje raznim pferojem in amirovnim apostolom.

Vse drugače je to v svobodnem svetu. Stiriideset odstotkov celotne proizvodnje je tu na razpolago za svobodno prodajo. Kljub temu svobodnemu odlivu tako visokega odstotka zlata, Zahod ne more zadovoljiti velikega povpraševanja po zlatu. V letih 1945 do 1951 so producirali v svobodnem svetu 159 milijonov unč finega zlata. Po skle-

pih Svetovne valutarne konference bi moramo vse to zlato služiti kot rezervno zlato raznim emisijskim bankam. Dejansko pa so te banke prejele komaj 77 milijonov unč, ostanek, t. j. 2320 ton čistega zlata je odšlo v nogavice.

Ameriški uradni tečaj za eno unčo finega zlata znaša še vedno 35 dolarjev, medtem ko so se gibali svobodni tečaji po izbruhu korejske vojne od 55 do 65 dolarjev za unčo. Medtem so se proizvajalni stroški zelo visoko povečali in nekateri zlati rudniki v Južni Afriki zaslužijo po tem uradnem tečaju komaj po 5 šilingov na tono, t. j. okrog 425 lir. Dejstvo je, da južnoafriška proizvodnja zlata pada iz leta v leto. Ta dejstva so tudi narokovala in krepila predlog o povišanju uradnega zlatega tečaja na 50 dolarjev za unčo.

Zlate rezerve emisijskih bank

Zanesljivi temelji zahodnih denarnih veljav v svojih stabilizacijskih funkcijah so v teh časih odvisni od dveh neznank: od komaj ocenljivih količin zlata v svobodnem svetu, posebno na Bližnjem in Daljnem vzhodu in drugič od pravega neznanja količin zlata v varnih kletah Kremlja. Kljub temu pa kažejo primerjave zalog zlata, ki so na razpolago Zahodu, veliko premoč nad zalogami, s katerimi razpolaga komunistični Vzhod.

Zlate zaloge sveta

ob koncu leta 1951, v tonah, po podatkih Federal Reserve Board-a:

ZDA	18.500 ton (23 milijard dolarjev)
Mednarodni skladi	1.400 ton (1,7 milijard dolarjev)
Anglija, Kanada, J. Afr., Avstralija, Francija, Španija, Nizozemska, Belgija, Švica, Italija, Švedska	2.700 ton (3,3 milijard dolarjev)
Argentina, Brazilija, Turčija, Egipt	2.800 ton (3,5 milijard dolarjev)
Ostale države svobodnega sveta	470 ton (0,6 milijard dolarjev)
	260 ton (0,3 milijard dolarjev)
	2.240 ton (2,8 milijard dolarjev)
Zlate zaloge zahodnega sveta	28.370 ton (35,2 milijard dolarjev)

Zaloge Sovjetije znašajo po najvišjih ocenjevanjih 3.500 do 5.000 ton v vrednosti 4,5 do 6,3 milijard dolarjev.

Ocenjevanje sovjetskih zlatih zalog se bori še vedno z neznankami. Predvsem nastaja vprašanje, koliko zlata si je Sovjetija prilastila od carističnih zakladov? Nadaljna neznanka je vprašanje, koliko zlata je Kremelj razdal po svetu za dosego svetovne revolucije? Tretja neznanka je proizvajalna zmogljivost Sovjetije. V splošnem smatramo strokovnjaki, da je Sovjetska zveza producirala od l. 1919 do 1931 približno toliko zlata na leto kakor carska Rusija, t. j. okrog 300 ton na leto. Leta 1935 so Sovjetiji ocenili svojo zlato proizvodnjo na 156 ton, l. 1943 na 300 ton; za l. 1947 so strokovnjaki ocenili sovjetsko proizvodnjo na 400 ton zlata na leto. Po teh računih bi znašala sovjetska proizvodnja od l. 1919 do 1951 okrog 5.000 ton zlata. Od te količine so boljševiki raztrosili raznim komunističnim strankam po svetu okrog 1.300 do 1.800 ton zlata. Po teh računih bi Sovjetija dosegla svobodni svet v približno 78 letih.

Kljub temu se v zadnjem času pogosto postavljajo vprašanja, kaj bi se zgodilo, če bi Sovjeti nekega dne preplavili svetovna tržišča s svojimi zlatimi zalogami? Ali ne smatra Stalin tako možnost kot svojo skrivnostno »politično atomsko bombo«? Ali ne bi ob taki invaziji ruskega zlata, ta čislana kovina zdrknula naravnost v prepad? Ali se ne bi stabilizacije vseh svetovnih veljav kar čez noč porušile? Ali ne bi Stalin s tako zlato ofenzivo z enim samim udarcem razjedal vse valutarne politične osnovne svobodnega sveta?

Tako katastrofalni pa taki zaključki vendar niso. Med zahodnimi valutarnimi skladi in Stalinovimi zlatimi rezervami leži kot neka blazina ali odbojnica sicer neznana, zato pa prav gotovo znana količina črnboborzijskega zlata. Povpraševanja po tem zlatu še daleč niso utešena in prav zato se cena tega zlata za ca 70 odstotkov višje od uradnega tečaja 35 dolarjev za eno unčo. Morebitna sovjetska množična ponudba na svetovnih tržiščih bi zato najprej vplivala izenačevalno na svobodni tečaj in ga približala uradnemu tečaju. Na ta način bi se znatno večje količine produkcijskega zlata prilivale v zanesljive kleti emisijskih bank. To pa bi pomenilo le še čvrstejšo stabilizacijo svobodnih veljav.

Ce bi Stalinu v resnici nekega dne padlo v glavo, da žrtvuje svoje zlate zaloge za namenoma, da izpodkoplje temelje zahodnih denarnih veljav, potem bi moral razpolagati s tako ogromnimi količinami zlata, da bi z njimi porinil tečaje svobodnega zlata znatno pod uradni tečaj 35 dolarjev za eno unčo. V tem slučaju bi pač črnboborzijsko zlato predstavljalo nadaljnje razstreljivo za porušenje zlatih podlog svetovnih emisijskih bank. Zlato in uran pa postanejo učinko-

vito razstreljivo le tedaj, če prekorajita po količinah tako imenovano »kritično množičnost«. Od tega trenutka pa smo pri obeh prvinah še zelo, zelo oddaljeni.

Nobena zastava ni vihrala v vetru. Brez vojaške parade, brez prisotnosti KP in OF gorečnejšim brez pionirčkov se je maršal Tito poročil. Tito, ki nikdar ne pozabi samega sebe postaviti v žaromet, bučne propagande, je svojo tretjo poroko zamočal s pečati najstrožje državne tajnosti. Titova telesna UDBa je poskrbela, da niti en sam tuj časnikar ni mogel naslutiti, kaj se dogaja v nekdanjem »Belem dvorcu« princa Pavla, in celo najvišji hierarhi KP so ostali z dolgi mi nosovi.

Ob priliki zadnjih poletnih svečanih sprejemov na Brionskih otokih se je gospa Jovanka Broz-Tito vozila s posebnim avtom po bližnji okolici in nihče ni slutil, da bi to mogla biti najnovejša zakonska soproga jugoslovanskega diktatorja.

Cemu tako skrivnostno prikrivanje? Titovi odnosi do ženskega spola so obenem tudi njegova Ahilova peta. Tudi najzvestejši Titovi oporniki se muzejajo, če zadene razgovor ob dolgo verigo Titovih ljubezenskih pustolovčin, od katerih so se premnoge sprevrgle v splošno zgledovanje. V zadnjih letih so se čedalje pogostejše širile govorice, da organizira Tito s tako gorečnostjo dekliški šport zgolj zato, da iz številnega ženskega sveta izbira svoje sprotne izvoljenke.

Notranji minister Ranković je že pred časom strogo prepovedal vsako namigovanje na dve pretekli poroki maršala Tita in zagrozil, da v drastičnem preganjanju vsakogar, ki bi se te prepovedi ne uklonil.

S prvo ženo, neko Rusinjo iz Omska, se je Tito poročil že leta 1919, ko je kot avstrijski kaplar (tudi Hitler in Mussolini sta bila kaplari) živel v ruskem ujetništvu. Ze zelo zgodaj je prva Titova žena skrivnostno izginila in mu zapustila sina Zarka, ki je v zadnji vojni služil kot politkomisar v rdeči armadi.

Druga Titova žena, slovenska Herta, ki jo je poročil leta 1939, mu je zapustila sina Aleksandra, ki ima danes 11 let. Miša je Titov ljubljenec in ima celo svojo last-

no telesno stražo. Med mnogimi Titovimi ljubinkami je tudi proslula Ana Paukerjeva. Zaradi njega je moral Tito zapustiti Moskvo in se preseliti v Pariz, kjer bi moral po kremeljskih zamislih organizirati novačanje prostovoljcev za Španijo. To delo pa mu ni preveč ugajalo in tudi v Parizu so se vrstile ljubezenske pustolovščine druga za drugo vse dokler ga Kremelj ni premestil v Zagreb.

Tretja Titova poroka izgleda še prav posebno senzacionalna, ker ni bila ločitev od druge žene nikoli objavljena. Sicer pa je v zakonitostih Tito vedno šibak. Nihče tudi danes ne ve, kje je ostala zapuščen slovenska učiteljica Herta.

Leta 1945 je v okvir Titovih pustolovčin stopila Olga Nirič, hčerka bivšega kraljevskega zunanega ministra. Olga je ostala dolga leta neločljiva spremljevalka jugoslovanskega diktatorja. Nekega dne pa jo je nenadoma spodrinila Nemka Erika Böhlemann, ki pa je komaj nekaj mesecev uživala maršalovo naklonjenost in moralno odstopti mesto Borisavi Bojanovičevi. Ta je bila izredno ljubosumna in je s svojimi izpadi sprti bogataja beograjsko opravljjanje. Nekega lepega dne pa jo je z nekim mladim oficirjem Titove armade popihala na Zahod.

Tito tudi po tej izgubi ni ostal dolgo samotarec. Ko se je ob neki priliki Titova avtokolona ustavila v neznatni hrvaški vasi, se je Tito zagledal v boso dekletce izredne lepote in že čez nekaj tednov se je ljubica Čepić preselila pod Titovo streho. V visokih krogih partije so že šušljali o poroki, ko se je nenadoma pojavila operna pevka Zinka Kunc-Milanova iz Združenih držav na gostovanje po Jugoslaviji. Ameriška milijonarka ljubljanskega porekla pa ni bila skromna. Za vsako novo obleko je moral Tito prispevati luksuzni avto in barvi, ki se je Zinkini obleki prilagajala. Končno sta postali njen način življenja in njena razdajnost ne samo Tito, pač pa tudi njegovi ožji »proletarski družbi« odveč in Zinka jo je potegnila nazaj v Ameriko.

Dobro leto po Zinkinem odhodu se je pojavila nova zvezda iz Amerike, Kordija Molisevič, ki je kaj hitro postala šef presbitorja in osebna tolmačica maršala Tita. Pa tudi ta ni imela sreče, ker se je izkazala kot »kapitalistično okužena«.

Neznana bivša partizanka je končno osrečila Tita kot tretja zakonska žena. Jovanka je Tito srečal že med vojno. Kot številni drugi Titovi miljenici, tako je bila tudi lepa partizanka kar čez noč povisana v partizanskega majorja. Enajst let potem, ko je pri nekem napadu zaklala dva nemška vojaka in prevela zato visoko Titovo odlikovanje, je lepa Jovanka postala Titova tretja žena. Njen prvi tuji gost, britanski zunanji minister Eden, je priznal, da ga je Jovanka postregla z eleganco prave aristokratije.

Ali pomeni skrivnostna poroka, da bo tudi Jovanka samo začasni gost kraljevske palače? Ali pa se je že šestdesetletni Tito odločil, da bo to palačo zapustil skupno z Jovanko, ko se bo ura njegovih bogatih pustolovščin iztekla?

O zaslužku Romunskega in ameriškega delavca

Na neki mednarodni konferenci se sestaneta Američan in Romun ter se razgovarjata o življenju v njihovi deželi.

»Koliko zasluži ameriški delavec?« — vpraša Romun. »Okoli 250 dolarjev« — se glasi odgovor.

»In koliko mora izdati za dostojno življenje?«

»Okoli 200 dolarjev.«

»In ostanek, kaj pa napravi z njim?«

»To je njegova stvar, nihče se za to ne briga. Koliko pa zasluži delavec v Romuniji?«

»Okoli 400 lejev.«

»In koliko ga stane življenje?«

»Okoli 1.400 lejev.«

»Kaj ne poveste, pa saj je tisoč lejev razlike.«

»To je njegova stvar. Tudi pri nas se nihče za to ne briga, prav tako kot v Ameriki.«

KAKO ŽIVE TRŽAČANI

Kam gre denar, ki ga ne izdajo za hrano?

Kakor že vemo, je letošnja aprilaska anketa Statističnega urada ZVU ugotovila na osnovi zapiskov, ki jih je vestno vodilo 183 primerno izbranih družin, da gre pri Tržačanih povprečno 55 odstotkov vseh izdatkov za hrano, 45 odstotkov pa za druge, za življenje potrebne in včasih tudi nepotrebne dobrine in usluge. V našem zadnjem članku smo si ogledali ter razčlenili izdatke za hrano, danes pa bomo analizirali nekaj podatkov, dejstev in ugotovitev, ki se tičejo ostalih izdatkov.

X. GIBANJE IZDATKOV
Od skupnih mesečnih izdatkov vseh 183-ih družin, ki znašajo 11.782.268 lir, jih je odpadlo na hrano 6.863.469 lir, na ostale izdatke pa 4.918.809 lir mesečno ali 163.960 lir dnevno. Če upoštevamo, da so štele popisane družine skupno 628 družinskih članov, potem vidimo, da so porabile poleg hrane za vsako osebo dnevno še 261 lir dnevno za ostale izdatke.

Kakor smo to opazili že pri izdatkih za hrano, tako tudi ostali izdatki niso vse dni v mesecu enaki. Ze zadnjič smo rekli, da so bili v prvih treh dneh v mesecu ter na prvo nedeljo ter ponedeljek večji, vse ostale dni pa manjši kakor izdatki za hrano. Napram mesečnemu dnevnomu povprečju 261 lir na osebo, znašajo ostali izdatki na prvega v mesecu 776 lir ali skoro trikratno povprečje, medtem ko so najnižji zadnje dni v mesecu. Minimum je bil ugotovljen v petek, 25. aprila, ko so popisane družine izdale na vsakega člana poleg hrane za ostale izdatke samo še po 76 lir na osebo, kar ni niti tretjina mesečnega dnevnega povprečja.

Medtem ko smo govorili pri dnevnih izdatkih za hrano o tedenskih ciklih ter smo videli, da so redno rastli od ponedeljka do sobote, bi lahko ugotovili, da potekajo dnevnih izdatki za ostale dobrine in usluge pravzaprav v nekakšnih mesečnih ciklih: najvišji so prve dni v mesecu, okrog desetega se nekoliko ustajajo, nakar zadnji dan v mesecu, ko večina že dobi svoje plače, že nenadoma poskočijo. Če poleg tega zasledujemo še njihovo tedensko gibanje, bi lahko rekli, da so glede tega nekako komplementarni izdatkom za hrano: najvišji so prve dni v tednu, najnižji pa zadnje dni v tednu. Seveda pa je to prav splošna slika, kajti poudariti moramo, da ostali izdatki ne kažejo tako

pravilnega tedenskega nihanja, kakršnega vidimo pri izdatkih za hrano.

XI. PORAZDELITEV IZDATKOV NA KONZUMNE ENOTE

Ko smo tak ospoznali višino izdatkov, ki jih danes obravnavamo, si pa zdaj ogledimo, kako so ti izdatki porazdeljeni. Pri tem moramo povedati, da so vsi podatki, o katerih bomo zdaj govorili, preračunani na takozvano konzumno enoto. Konzumna enota je poseben pojem, in sicer jo predstavlja v poročilu Statističnega urada ZVU vsak nad 20 let star moški, medtem ko se predpostavlja, da porabi vsaka nad 20 let stara ženska samo 9/10 tega, kar rabi moški, mladina 15-19 let 7/10, 10-14 let 5/10, otroci 6-9 let 3/10, najmlajši pa samo 2/10 tega, kar rabi normalna konzumna enota. Če preračunamo 628 družinskih članov 183-ih popisanih družin v konzumne enote in upoštevamo pri tem tudi odsotnosti iz družine, potem dobimo za ostale izdatke v celoti 510 konzumnih enot ali približno dve in tri četrti konzumne enote na družino. Preračunavanje na konzumne enote, ki upošteva različnost potreb različnih družinskih članov, je namreč mnogo realnejše in nam da stvarnejšo sliko, kakor pa preračunavanje na posamezno osebo, ki se ne ozira na dejstvo, da rabi na primer dojenček veliko manj kakor odrasla oseba, pa naj gre pri tem za hrano, obleko, stanovanje ali zabavo.

XII. KOLIKO STANE KRITJE NEKATERIH NAJVAŽNEJSIH POTREB?

Med izdatki, ki niso bili namenjeni prehrani, je pri Tržačanih na prvem mestu izdatek za obleko, ki je znašal v mesecu aprilu 3.216 lir na konzumno enoto ali 2.611 lir na osebo. Sledi mu izdatek za najemnin stanovanja, ki je znašal 701 lir na konzumno enoto ali 570 lir na osebo. Ako upoštevamo, da ima povprečna tržaška družina mesečno 22.721 lir izdatkov na vsako konzumno enoto, potem vidimo, da predstavljajo izdatki za najemnino komaj eno slabo tridesetino mesečnih izdatkov, kar je vsekakor zelo delež od normale, ki je znašala v predvojnem času v najurejenejših državah 1/5 do 1/4 mesečnih izdatkov. Sledita dva značilna praznična izdatka: 472 lir na konzumno enoto ali 384 lir na osebo za poštno stroške, železnico itd. ter 425 lir na konzumno enoto ali 345 lir na ose-

bo za darila. Ta dva izdatka sta nedvomno tako visoka prav zaradi velikonočnih praznikov ter nam tako potrjujejo, da moramo pri presoji rezultatov anket vedno upoštevati morebitne izredne dneve in količine, ki sovpadajo s časom, v katerem so se vršile.

Od vseh ostalih izdatkov nobeden ne presega mesečnih 400 lir na konzumno enoto. Toda vkljub temu je zanimivo ogledati si nekatere teh manjših izdatkov.

Najprej omenimo izdatke, ki so razmeroma redki, ker predstavljajo nakupe predmetov, ki služijo dalje časa. Tako vidimo, da od 183-ih družin v aprilu 161 družin ni kupilo nobenih igračk, 156 družin nobene kuhinjske posode in 139 družin ni kupilo nobenega posteljnega in gospodinjanske perila. Zanimivo je, da vkljub izredno visokim povprečnim izdatkom za pošto, železnico in darila skoro polovica, točno 70 družin, ni kupilo vkljub praznikom nobenih daril in skoro tretjina, točno 52 družin, ni izdalo prav nič za pošto ali železnico.

XIII. KAJ PA KULTURNI IZDATKI?

Veliko manj pa je družin, ki so se odredke ostalima dvema načinoma razvedrila, to je časopisom in revijam, za katere je znašal povprečni izdatek 253 lir na konzumno enoto ali 205 lir na osebo ter kinu in gledališču, za katerega so Tržačani v aprilu izdali povprečno 373 lir na konzumno enoto ali 303 lir na osebo. Naravnost presenetljivo pa je, da kar 39 družin ali skoro ena četrtnina popisanih družin ni imela nobenih izdatkov za kino ali gledališče, medtem ko 25 družin ni zabeležilo nobenega nakupa časopisov ali revij. To so pač izdatki, ki rastejo z blagostanjem in višino dohodkov, a tudi s splošno izobrazbo posameznih družin, saj vidimo, da izdajajo družinski člani pripadnikov samostojnih poklicev po 357 lir na konzumno enoto za kino in gledališče ter 435 lir za časopise in revije. Uradniške družine izdajajo v isti namen 415 odnosno 353 lir, družine ročnih delavcev pa po 303, odnosno 304 lire na vsako konzumno enoto.

Iz tega jasno vidimo, kako s socialno lestvico padajo tudi takozvani kulturni izdatki. Mejo predstavlja uradniška družina, ki spada še v zgornjo skupino, kjer so zadevne medsebojne razlike majhne, medtem ko jo od kulturnih izdatkov delavske družine loči velik

skok, ki celo ni v sorazmerju z razliko v mesečnih dohodkih.

XIV. SISAL IN CESTNA ŽELEZNICA

Marsikoga bo zanimalo, da je anketa ugotovila, da izdajo Tržačani za loterije, Sisal itd. mesečno povprečno 41 lir na osebo, toda v neki ravnotežni družini je bil zabeležen maksimum 1.100 lir na osebo. Vneti igralci so posebno člani uradniških družin, ki izdajo v ta namen po 72 lir mesečno na konzumno enoto, družine vodilnih uradnikov celo povprečno po 143 lir, medtem ko kažejo največje treznost družine samostojnih poklicev, ki izdajo v ta namen na vsako konzumno enoto samo 21 lir na mesec.

Sorazmerno visok je v Trstu povprečni izdatek za vožnje s cestno železnico, ki znaša mesečno 362 lir na konzumno enoto. Kot tak celo presega povprečni izdatek za razsvetljavo, ki znaša 200 lir mesečno na konzumno enoto, ter je zelo bliž izdatku za plin, s katerim vlečna družin kuha, ki znaša povprečno po 424 lir mesečno na konzumno enoto.

XV. ODRAZ SOCIALNIH RAZLIK

Vsi izdatki, o katerih smo govorili, skupno s tistimi, ki jih nismo posebej omenili, seveda niso pri vseh družinah enako visoki. Poleg individualnih razlik imamo tudi tu značilne razlike med posameznimi socialnimi skupinami. Te razlike so že zaradi posebne narave danes obravnavanih izdatkov veliko večje kakor pri izdatkih za hrano. Medtem ko je razlika med izdatki za hrano, računano vedno na konzumno enoto, med socialno najvišjo in socialno najnižjo skupino samo 4.000 lir, znaša pri ostalih izdatkih razlika kar okrog 8.500 lir. Družine vodilnih uradnikov, med katere spadajo ravnatelji, prokuristi, načelniki uradov itd. izdajo namreč poleg hrane vsak mesec še po 16.148 lir na vsako konzumno enoto za razne druge potrebe, medtem ko izda delavska družina v ta namen samo 7.500 lir ali manj kakor polovico. Razlika med najvišjim in najnižjim znaša torej približno 115 odstotkov. Tako se pri ostalih izdatkih socialna diferenciacija odraža neprimerno močneje, kakor pri hrani, kjer znaša samo približno 35 odstotkov. To dejstvo kot tako je običajen pojav, toda o višini in značilnosti te razlike bi se pa lahko obširno govorilo.

(Konec)

Ing. SANCIN BORIS

Vatikan, Jugoslavija in župan Bartoli

Neumestni podvigi nadebudnega tržaškega župana - diplomata

Predpreteklo nedeljo sta se pe-
ljala skozi Trst iz Beograda v Rim
odpravnik poslov nunciature v
Beogradu, msgr. Odi in njegov taj-
nik Zacchi. Kakor je znano je Ti-
tova vlada prekinila diplomatske
zveze s Sveto stolico. Trezni misle-
ci vidijo v tem Titovem dejanju
znak, da jugoslovanska vlada zru-
lja živce, kajti njen prestiž v za-
hodnem svetu bi zahteval prav na-
protno: povračilo verske svobode
v notranjosti in udržiteljnost diplo-
matskih zvez ne samo z vsem svobod-
nim svetom, marveč tudi s tako du-
hovno silo, kakršna je katoliška
Cerkva in Vatikan. Neugoden od-
mev te prekinitev v javnem mne-
nju Zahoda priča, da je Titov re-
žim storil spet skrajno nespametno
diplomatsko potezo.

Na beograjski postaji so se od
monsignorja Odijsa poslovili številni
predstavniki tujih diplomatskih za-
stepstev. Če imajo komunistični
hierarhi KPJ še kaj možganov, so
menda mogli dovolj jasno razume-
ti, kaj pomeni tako velika pozor-
nost tujih diplomatov do odhajajo-
čega papeževskega predstavnika. To
je bila manifestacija politične soli-
darnosti z odhajajočim diplomatom.

O pomenu dobrih odnosov med
Cerkvijo in posameznimi državami
in o neumestnosti Titove prekinitve
takih odnosov moremo kot svobod-
ni ljudje v listih ali v razgovorih
govoriti, kar hočemo: komentirati,
obsojati, obžalovati, kritizirati. Ti-
ta, preiskovati poslovanje nuncia-
ture, manifestirati za to ali ono
stran — kakor nas je volja ali ka-
kor nam vevla idejno stališče do
teh vprašanj. Vsakdo po bo raz-
umel, da resen diplomat, ki išče do-
brih odnosov med dvema partner-
jema, ne bo — vsaj ne brez izrec-
nega naročila svoje vlade ali svo-
jega vladarja — s kakimi polemič-
nimi izjavami prillal olja na žer-
javico. In msgr. Odi se je pri svo-
jem odhodu tudi vedel kot resen
diplomata. Ko so ga na beograjski
postaji nadlegovali časniki, je
odgovoril, da je molk najboljša iz-
java. Ko so ga na vožnji skozi Trst
hotel hrvaški emigranti pozdravi-
ti in obsuti s cvetjem, in časniki
fotografirati, je spet odločno od-
klonil vsak sprejem manifestantov
v kupe in vsakršen razgovor. Otro-
čiček s cveticami se je moral vr-
niti v begunske taborišče, ne da bi
bil videl vatikanskega diplomata in
Hrvatje so se dali prepričati od
lastnega rojaka, nekega hrvaškega
duhovnika, naj ne silijo vatikan-
skega diplomata v svoje manifesta-
cije, časniki in fotoreporterji so
se morali umakniti brez posnetkov
in izjav. Zavezniška policija je stra-
žila med postankom vagon, v kate-
rem je sedel diplomat.

Pritisk in nadležnost nekaterih
oseb — časniki in tržaškega žu-
pana Bartolija — pa je bila vendar
tako velika, da so se le prebili do
kupeja msgr. Odijsa. Morda je bi-
la tudi policija malce pristranska
in popustljiva. Pritisku se je vda-
l Odijs tajnik Zacchi, in posre-
doval, da so nekateri časniki do-
bili iz diplomatskih ust nekaj čisto
nepolitčnih besed — o odhodu iz
Beograda in potovanju. Po našem
mnenju se je izkazal msgr. Zacchi,
tajnik nunciature, za manj dobrega
diplomata, ko je nadležnim časni-
karjem odprl vrata v kupé in je
tako časniki pomagal doseči
razgovor s svojim sefom. Bolje bi
bilo, da bi bil tudi tisti razgovor iz-
ostal, ker so bili časniki večidel
italijani — in prav tem je Zacchi
iz osebnega poznavstva posredoval
— ter bi mogel vsak politični ali
diplomatski pripravnik vedeti, da
izjave vatikanske osebnosti ita-
lijanskemu tisku o jugoslovanskih
zdehah ne morejo ugodno vpliva-
ti na Beograd, ki neprestano obto-
žuje Vatikan neke povezanosti z
italijanskim imperializmom. Treba bi
se bilo torej ogibati vsake take ne-
previdnosti, ki jo utesnjeje v Beo-
gradu zlorabljati za svojo propa-
gando proti Cerkvi.

Vendar je treba priznati, da ne-
uradni razgovor ali bolje vljudni
odgovori diplomata časniki niso
bili nikake politične izjave,
marveč da je msgr. Odi prav to —
politične izjave — odločno odklo-
nil in ostal dovolj previden in prav
diplomatsko zaprt. Verjetno si je
izgovoril tudi pogoj, da ne bodo
objavljali niti njegovih foto-
grafij. Toda nestrpnosti, ki zlorab-
ljajo vero in Cerkve ter vse, kar
morejo za propagando proti svo-
jim sosedom, so tudi to žalostno
pot: potovanja izgnanega »romarja
vere, ki se vrača k svojemu pogla-
varju« (besede msgr. Odijsa) zlorab-
ili za svojo propagando. »Ultime
Notizie« so namreč pretekli pone-
deljek in adolgo in široko objavile,
kako so si predvsem italijanski čas-
nikarji utirili pot do Odijskega ku-
peja, kako so od njega izsilili raz-
govor, in ta razgovor podrobno ob-
javljajo v taki luči, da kar kriči
iz vsega poročila misel: Glejte, ka-

ko Jugoslavija preganja papežev-
zastopnike in kako jih mi na po-
vratku sprejemamo in kako se va-
tikanski diplomat z nami Italijani
razgovarja, in koo naj tem pre-
napetostem, monopoliziranim kri-
stjanom odpove, kako silno škoda
delajo katolizem, Vatikanu, Cerkvi
in sedm milijonom preganjanih
jugoslovanskih katolicanov, ki jih
Titov režim gnjavi tem bolj, kolik-
or bolj se Italijanski prenapetosti
ninijo in silijo okrog Vatikana in
njegovih ljudi.

Krono vsemu pa je postavil tr-
žaski župan Bartoli. Tudi on se je
preinil, do monsignorja Odijsa. V
cigavem imenu? Kdo ga je poobla-
stil? Kdo pošilja? Kje je bila po-
sila, ki je vsem drugim biokirata
vagon? Celo skoč msgr. Santin je
bil toliko previden, da sploh ni šel
na kolovoz pozdravit vatikanskega
diplomata, čeprav bi bilo to
naučeno. Bartoli pa je hotel tu-
di to priliko izkoristiti, da se je po-
kazal, kaj je: da je kot župan jako
slab diplomat in kadar se hoče o-
bleci v »diplomatsko obleko«, le
slab županček. Sel je namreč mon-
signorju Odijsu, diplomatu tuje
države — Vatikana — in predstavi-
ku Cerkve v Beogradu — izjavljat,
da mu prinaša »pozdrave katoliške-
ga« in italijanskega Trsta. Tako
vsaj posnemamo po listu »Ultime
Notizie«. Baje je gospod Bartoli pi-
smen človek in celo akademsko izo-
bražen, toda kakor vidimo ne ra-
zume, da se je kakor tolikokrat tu-
di topot zelo pritikavo osmešil.

Kaj pa ima opravka županček ne-
kega mesta z inozemskimi diploma-
ti, ki slučajno potujejo po železnici
skoz njegovo mesto? Saj vendar
msgr. Odi ni niti v službi Italije
niti STO-ja, ampak neke tretje dr-
žave in ustanove, Vatikana in Cer-
kve. Gospod Bartoli je predstavnik
neke mestne občine, izvoljen od so-
meščanov na čelo občinske uprave
in bi moral biti do vseh sosečanov
naj so ga volili ali ne, vendar
malo bolj moški in resen. Ne bi
smel trditvemu diplomatu, ki ga ni
po ničemer vprašal, marveč kveč-
jem odrival kot enega nadležnih
manifestantov na kolodvoru, da je
Trst italijanski, ko vendar ves svet
ve, da je njegovo prebivalstvo se-
stavljeno iz nešteti izvirnih narod-
nosti, do danes še ne asimiliranih
— in zlasti iz znatnega dela sloven-
sko govorečih in slovensko misle-
čih občanov. Kaj se res ne sramu-
je, da ne neha že enkrat trobiti
svetu teh neumnosti o čisto ita-
lijanskem Trstu? Saj mora vendar
vedeti, da se mu za hrbitom vsaj
pol Tržačanom (vsaj tistih 42 od-
stotkov, ki so volili proti povratku
Italije) posmehuje zaradi histerič-
ne zagriženosti, ki je nevredna re-
snega človeka. Trdil je tudi, da je
Trst katoliški... Po krstnem listu
že, a po dejanjih so prav demokri-
stijani, ki jim gospod Bartoli nace-
luje, najmanj krščanski. Ali šteje
morda komuniste obeh veroizpove-
di in framasone, ki se z njimi bra-
ti v Lega Nazionale, ter fašiste za
katoličane? Pa je baje ta gospod
Bartoli praktičen katoličan. Če je
res dober katoličan in ljubi Cer-
kev, kakšno uslugo je hotel napra-
viti Vatikanu, Cerkvi, italijanskim
in jugoslovanskim katolicanom, ko
je šel vatikanskemu diplomatu polni-
ti ušesa s svojim italijanštvom
Trsta in s svojimi iredentističnimi
pozdravi? Če bo jutri hotelo vod-
stvo vesoljne Cerkve (ki baje ni
samo italijanska) iskati možnosti
za obnove diplomatov stikov z
Beogradom in za olajšanje nezno-
nega položaja vernikov v Jugosla-
viji, ne bo težko komunistični pro-
ticerkveni propagandi pograbit šo
to najnovjšo propagandno epizodo,
češ: »Vaš (vatikanski) diplomat, ki
je bil do včeraj akreditiran v Beo-
gradu, sprejema predstavnika Ita-
lijanskega iredentizma ostantivno
prav na potovanju iz Beograda. E-
vo vam dokaz, kako je Vatikan po-
vezan z italijanskim imperializmom
v boju proti Jugoslaviji!»

Kratko pevedano — Bartolijeva
vsišljivost in obisk pri vati-
kanskem diplomatu ter iredentistič-
ni pozdravi so bili skrajno neokus-
na provokacija. Dovolil si je ne
kak počestni krič, ampak človek,
ki se bavi s politiko. Tržaški »De-
mocratizirani« pač lahko še
sistatimo, da ima v svojem vodstvu
tako diletantske politike.

Kar je razumel preprost jugo-
slovanski državljani, nasprotnik da-
našnjega režima, hrvaški duhov-
nik, ki ni politik, s svojimi rojaki,
ki so imeli sicer stokrat več razlo-
gov, da manifestirajo ali demonst-
rirajo ob nekem ukrepu njihove vla-
de v domovini: vsega tega akadem-
sko izobražen, krščansko vzgojen,
politično izvežbeni in v javni u-
mavi ter v politiki izkušeni gospod
Bartoli ni razumel, ker je reč tako
zastlepljen od svoje zagriženosti in
sovrasti. Hrvatje so se dali pre-
pričati, da jih papežev zastopnik,
akreditiran pri beograjski vladi, ne
more sprejeti, da ne bi s tem še

bolj zaostril napetosti med beograj-
sko vlado in Cerkvijo. Zastopnik
italijanskega iredentizma pa je za
vsako ceno hotel izvesti provoka-
cijo, da bo jutri propaganda jugo-
slovanske vlade imela več sredstev
za protikatoliško in proticerkveno
propagando ter protitalijansko pro-
pagando.

Če hoče gospod Bartoli dobro ka-
toliški Cerkvi, naj rajši vodi dru-
gačno, namreč pravično politiko
do Slovencev v Trstu. S tem bo
storil največjo uslugo Vatikanu in
njegovim diplomatom pri beograj-
ski vladi, da ne bo mogla nepre-
stano očitati Cerkvi in katoličanom
sploh povezanosti s fašizmom in
italijanskim imperializmom. Preveč
resna je zadeva dobrih odnosov
med Cerkvijo in jugoslovansko vla-
do, da bi bilo dovoljeno takemu
političnemu diletantu kot je Barto-
li tako sušmarsko in provokatersko
prilivati olja na žerjavico. Preveč
nestrpen in občutljiv je komunistič-
ni režim v Beogradu, da bi smel
kak tržaški županček kvariti deli-
katne diplomatske zadeve in izzi-
vati še večje napetosti.

Mislimo, da če je vsaj v zuna-
njem ministrstvu v Rimu kaj trez-
nih glav, bo moral prejeti gospod
Bartoli iz Rima čim strožji ukor za
svojo neumnost.

In gospod Bartoli se šteje za pre-

prčanega katoličana. Vatikansega
diplomata je hotel, ne da bi bil za
to naprošen, po očetovsko potola-
žiti: »Cerkve ima potrpljenje...«
je vsiljivo hitel izjavljati mirno v
kupeju sedečemu monsignorju Odi-
ju, ki ga sploh po ničemer ni vpra-
šal niti vabil k sebi. Ej gospod Bar-
toli: zakaj niste imel Vi malce več
potrpežljivosti tistega dne, da bi
bil ostal lepo doma. Tako pa ste ga
s svojo provokacijo izredno polo-
mili in se spet enkrat osmešili. Hu-
do je le, da s takimi komedijami
Vi delate nepopravljivo škodo. Pa
kaj vam mar, če bo jutri Titova
propaganda s svojim pisanjem de-
lala pohujšanje? Kaj vam mar, če
morajo jugoslovanski škofje toliko
trpeti prav zaradi šovinizma neka-
terih tržaških katolicanov? Kje u-
tegnete Vi razumeti in si dopove-
dati, da vsak greh Vaše stranke in
cerkvenih osebnosti iz Trsta izko-
ristijo jugoslovanski komunisti za
bo, proti veri in Cerkvi. In to naj
bo katoliški župan, človek, ki ka-
kor vsiljivi krošnjar hiti na vsa
razpota in vsiljuje svoje iredenti-
stično blago?

Ko mislimo na to tragikomično
epizodo tržaških časnikiarjev lista
»Ultime Notizie« in župana Barto-
lija — nam nehoti prihaja na um
znani slovenski pregovor: »Osel je
osel, čeprav je Kristusa nosil...«

DRŽAVNO SUŽENSTVO podlaga sovjetskega gospodarstva

Radio in tisk Sovjetske zveze in
njenih podložniških držav — seve-
da tudi propaganda komunističnih
strank v svobodnih državah — se
vedno povzdiguje v nebo nedavno
dograditev prekopa, ki veže Don
in Volgo. Nočemo zmanjševati važ-
nosti in obsežnosti tega ogromnega
dela, vendar se moramo zgroziti
pri misli na nešteto človeške tra-
gedije, ki so v zvezi z gradnjo tega
kanala: splošno znano in nepre-
rekan je namreč, da pri izkopu in
gradnji prekopa niso bili zaposleni
svobodni delavci, ampak sužnji XX.
stoletja, obsojenci na prisilno delo.

V deželi, ki zatrjuje, da hoče vo-
diti človeštvo v čudovito bodočnost,
se poraja z brutalno nujnostjo spo-
min na desetisoče sužnjev, ki so
v starem Egiptu gradili piramide;
to, kar se je zdelo, da je za vedno
izginilo s stoletij napredka, je po-
stalo grozna resnica našega časa.

Komunistični voditelji se pa vseh
teh barbarstev ne poslužujejo samo;
da na ta način odstranjujejo svoje
resnične in možne nasprotnike, am-
pak tudi iz gospodarskih razlogov.
Politični in vojaški cilji Sovjetske
zveze, besna industrializacija in o-
boroževanje, zaradi vsega tega se
v pomanjkanju zadostnih finančnih
sredstev morajo posluževati suž-
njem. Pred komisijo ZN za taboriš-
ča prisilnega dela je pred kratkim
izjavil eden od najboljših pozna-
valcev Sovjetske zveze, David Dal-
lin, pisec znane knjige o delovnih
taboriščih, sledeče: »Sedanja so-
vjetska vlada ne bo nikoli ukinila
prisilnega dela in nikoli razpustila
svojih taborišč. Brez tega ne more
obstajati in preprečiti sem, da bi
raje žrtvovala svoj ugled in tve-
gala nevarno vojno, kot da bi uki-
nila to novo in strašno obliko su-
ženstva.»

Sovjetski zvezi se mudi; čimprej
hoče tudi na gospodarskem področ-
ju doseči tako imenovane kapitali-
stične velesile; z železno logiko iz-
vajana industrializacija, izdelova-
nje orožja v ogromnem obsegu, o-
boje izvira iz želje po neomejeni
gospodarski avtonomiji in neizmer-
ni moči. Njena naravna bogastva so
res skoraj neomejena, malo pa je
razpoložljivega kapitala, gotovo pač
ne toliko, da bi zadoščal za dosego
čestihlepnih teženj, gotovo pač ne
toliko, da bi zadoščal za dosego ča-
stihlepnih teženj vladajočega raz-
reda. Za gradnjo tovarn in industri-
je, nasipov, kanalov, železnic, za
izkop industriji neobhodno potreb-
nih rud razpoložljiv kapital ne za-
došča, ne zadošča pa tudi delovna
sila, ki je še sorazmerno svobodna.
Zato je potrebno prisilno delo, ki
omogoča uporabo milijonov delav-
cev z malimi stroški in ki daje, ker
ni potreben kapital, visoke dobičke,
katere lahko vložijo v nova pod-
jetja.

Brez prisilnega dela, ki prispeva
k visokim odstotkom v vsej sovjets-
ki produkciji, bi se morala Sov-
jetska zveza odpovedati svojim na-
črtom, morala bi se prilagoditi po-
časnejemu organiziranemu razvoju,
ki bi odgovarjal stvarnosti, ki bi
pa nasprotoval političnim in gospo-
darskim aspiracijam Kremlja. Pri-
silni delavci stane tretjino tega,
kar stane zaposlitev normalnih de-
lavcev; nesrečni prisilni delavci
mora s svojimi golimi rokami opra-

viti vse tisto delo, ki se opravlja v
vseh drugih državah s pomočjo do-
vršenih strojev, katerih v Sovjet-
ski zvezi ni in ki jih iz različnih
razlogov nečije iz tujine uvozi. Za
na prisilno delo obsojene ni po-
trebno nobeno socialno skrbstvo
ali zdravljenje, da bi bila storil-
nost dela večja; za sto teh nesreč-
nikov, ki jih suženstvo spravi v
smrt, dobavi tajna policija nove ti-
soče in tisoče, ki jih pod najrazno-
vrstnejšimi pretekami pobere iz
vseh področij sovjetskega življenja,
od intelektualcev pa do najnižjih
dnarjev.

To, kar se dogaja v Sovjetski zve-
zi, se ponavlja tudi v njenih po-
ložniških državah in v Vzhodni
Nemčiji. To potrjujejo zakoni, ki
odkriti priznavajo zakonitost dr-
žavnega suženstva, poleg tega po-
trjujejo to za Madžarsko izjava bi-
šega predsednika madžarskega pa-
lamentarja, Bele Varge, pred komi-
sijo ZN in za Češkoslovaško listina,
ki jo je predložil tej komisiji Svet
svobodne Češkoslovaške. Odlični
madžarski parlamentarec je govo-
ril o petletki Rakosijskega režima
in o komunističnem poskusu indu-

Agitatorji so na delu v nabrežinsko-devinski občini

Spet hodijo po naših vaseh lju-
dje, ki agitirajo za razdelitev in
razbitje nabrežinsko-devinske ob-
čine. Pravijo, da bo za župana od-
cepljeni devinski občini mož, ki je
pri Italijanih dobro zapisan, in da
bodo v Trstu milijone kar metali
za njim. Govoré, da se bo našim
ljudem v ocepjeni občini dosti
bolje godilo, ne pomislijo pa, ko-
liko stroškov stane danes vsaka, še
tako majhna občinska uprava.

In od kje izvira vsa ta propa-
ganda?

Italijanski šovinisti, ki jim ni do-
volji, da so dosegli, da so se odstrani-
li dvojezični napisi, bi hoteli zdaj
dobiti tudi občinsko upravo naših
krajev, zlasti Sestljana in Devina,
v svoje roke. Zato je treba razbiti
enotno nabrežinsko-devinsko ob-
čino in združiti v eno občino kraje,
kjer je največ Italijanov. Vsa ta
propaganda je v službi italijanskih
interesov!

Naši ljudje naj se tega zavedajo
in naj se ne puste begati! Res bo
neka naprotij med Nabrežino in
drugimi vasi, toda vsa taka na-
sprota se bodo z dobro voljo od-
stranila in se morajo odstraniti!

Ne izdajajte tujcem svoje zemlje
in ne silite pod njihovo upravo!

BURJA

Za sv. Tri kralje se je na Trža-
škem spet pojavila burja, in sicer
vlažna, tako imenovana črna burja.
Pojavila se je prvič z nepričako-
vano silo v začetku decembra. Te-
daj je divjala celo z brzino 150-160
km na uro, česar ne pojmiš od le-
ta 1868 dalje. Burja je takrat ne-
prestano razsajala osem dni in s
tem potrdila staro ugotovitev na-
ših očancev, da traja burja redno
tri, osem ali šestindvajset dni.

Novoletna voščila KP in OF

V drugi polovici lanskega leta,
nekako po tržaških upravnih vo-
lityah se je delavnost titovskih ak-
tivistov sumljivo sprevrgla v pra-
ve besnost, ki je dosegla svoj vi-
šek v nabrežinskih titovski polomi-
jadi. Revolucionarni zaslužkarji in
tudi tisti, ki bi radi svoj lonček
pritaknili k polnemu kotlu, so kaj
hitro razumeli, kaj pomeni nabre-
žinski polom. Zato je bilo tudi to-
liko vika in krika, saj je šlo za nič
manj kot za stolčke ali bolje reče-
no za plačilne spiske.

Zgodovinskih tokov ni mogoče u-
staviti, in goriške volitve so vzdr-
ževalce na oni strani Fernetičev
poučile, da je Babičeva konkurnza
politika na Primorskem tako zavo-
žena, da je niti razne kamuflažne
cilil-metodijske injekcije osivelih
poklicnih strankarjev ne morejo
več spraviti na resilne kolovoze.

Boris Krajgher je najprej likvi-
diral tržaški umetniški paviljon
»Scorpion« in s tem slovenskim u-
metnikom zaprl vrata v svet trža-
škega občinstva. Svoj sklep je ba-
je utemeljil s toplim nasvetom, naj
slovenski umetniki poženo v Trstu
lastne koreninice. Pri tem je prvi
povojni poglavar slovenskih zadev
v Trstu gotovo razmišljal o svojih
lastnih mogočih ministrskih kore-
nikah, ki jim voluhar časa neiz-
prošno spodbija življenjske sokove
in si Boris Krajgher pri tem beli
glavo z lastnimi koreninami, ki
bodo morale neizogibno pogoniti, če
ne bo Krajgherjevega debla, ki je

preraslo že sedma nebesa, podri vi-
nar, ki tako pogosto razsaja v de-
lah ljudskih demokracij.

»Primorski dnevnik« je vso pre-
teklo jesen s Krajgherjevimi kore-
nicami tolažil lastna prosvetna
podeželska in mestna društva in
jim napovedoval popolno »finan-
čno samostojnost«. Eugenio Lauren-
ti in Franc Stoka pa sta sloven-
skemu narodnemu gledališču za
STO postregla z novejimi voščili:
i poldruga ducata odpuštov i
gralecv in igralci in tudi druge ti-
tovske kulturne in prosvetne usta-
nove presenetila s podobnimi no-
voletnimi darili. Tako bo nekaj du-
catov ljudi srečno na cesti, seveda
najmanjših in najslabše plačanih
ter takih, ki so brez komunistične
izkaznice ali pa je njihova »karak-
teristika« dvomljiva ali celo takih,
ki so postali žrtve medsebojnega
konkurenčnega boja.

Varčevanje je podedovana čed-
nost slovenskega človeka. Ob vi-
škem plenu komunističnih »pri-
dobitev« so jo rdeči gospodarji za-
virgli kot »reakcionarno« navlako.
Sedaj, ko so se blagajne močno po-
sušile, je prišla zopet do veljave,
prav tako kakor večina »gnilih iz-
ročil«, s katerimi so pometli in so
danes zadnja rešilna upanja komu-
nističnih preizkuševalnih copernij.

Nekaj ducatov ljudi je na cesti,
seveda ne tistih, ki neposredno slu-
žijo partiji in njeni senilni propa-
gandi, pač pa ljudi, ki so, čeravno
pod okriljem komunistične strehe,
vendar le prispevali h kulturni ra-
sti slovenskega človeka na tej zem-
lji. Finančni učinek bi bil isti, če
bi na ceste položili samo pol du-
cata »težkih«. Škoda je pri tej lah-
komiselni redukciji »malih ljudi«
velika in bo tudi občutna, medtem
ko bi je pri redukciji »težkih« sploh
ne bilo. Verjetno bi taka redukcija
celo koristila, ampak če bi komu-
nisti tako postopali, bi sploh ne
bili komunisti; kdaj je še vrana
vrani izključala oči?

Pravoslavni božič

Dne 7. januarja je srbska pravo-
slovna občina v Trstu proslavljala
božič s slovesno službo božjo v pra-
voslavni cerkvi v ulici sv. Spiridiona.

† Andrej Terčon

Na novega leta dan smo v Na-
brežini pokopali staro kraško ko-
renino, Andreja Terčona, ki je imel
82 let.

Pokojni se je rodil v Klancu pri
Gorjanskem. Kot mladenič je pri-
šel v Nabrežino, kjer je deloval v
mizarski obrti. V tisti dobi, ko je
v Nabrežini kamnoseška industrija
cvetela in se razvijala, je on kot
priden delavec kmalu napredoval.
Kot podjeten rokodelar je naposled
odprl trgovino z lesom in železni-
no. Vse to si je pokojnik ustvaril
že pred prvo svetovno vojno.

Pokojniki je bil sin našega Kraša.
Bil je zaveden Slovenec, spreten
trgovec in dober oče svojih družin.
Vzgojil je pet otrok, vse v pravem
slovenskem duhu. Njegov najsta-
rejši sin je danes naš župan. Pokoj-
nik je bil znan po vsej naši okolici,
saj je bilo njegovo podjetje znano
po vsem našem Krašu. Ljudje so
prihajali daleč od Komna in se po-
služevali trgovine pokojnega Ter-
čona.

Velika množica ljudi je pokojni-
ka spremljala na njegovi zadnji po-
ti v večnost. Prišli so ljudje iz Tr-
sta in okolških vasi, da se poslovijo
od človeka, ki je vse svoje živ-
ljenje samo delal in skrbel za svo-
jo družino. V življenju ni poznal
zabave in razvedrila. Kot dober
katoličan je zahajal redno vsako
nedeljo v cerkev, kjer je iskal u-
tehe in poguma, ki ju je potrebo-
val v življenju.

Terčonovi družini izrekamo naše
globoko in iskreno sožalje.

Posebno sožalje izrekajo pristaši
in somišljeniki SDZ na Tržaškem
nabrežinsko-devinskemu županu in
predsedniku nabrežinskega okrož-
nega odbora SDZ, g. Josipu Ter-
čonu, ki je s svojim mlajšim bra-
tom prevzel očetovo podjetje.

Odgovorni urednik: dr. Janko Jez

Tisk: tiskarna »Adria«, d.d. v Trstu

ZAHVALA

Ob težki izgubi našega draga očeta

Andreja Terčon

izražamo našo najiskrenejšo zahvalo vsem, ki so z nami sočustvo-
vali v tem težkem trenutku, ter vsem, ki so draga pokojnika
v tako velikem številu spremljali na njegovi poslednji poti.

Posebno se zahvaljujemo č. duhovščini za verske obrede, a
posebej še našemu č. g. župniku za ganljive poslovnice besede.

Zahvaljujemo se tudi domači godbi za žalostinke med pogre-
bom, pevskemu zboru za poslovnico pesem v cerkvi, občinski u-
pravi in Slov. dem. zvezi za poklonjene vence ter vsem, ki so
na kakršni koli način pomagali pri poslednji poti našega lju-
bega očeta.

Nabrežina, dne 2. jan. 1953.

DRUŽINA TERCON

Karel Čok
TRGOVINA JESTVIN

želi srečno novo leto 1953

TRST Lonjer 269

MEHANIČNA
DELAVNICA

Adolf Mlakar

želi srečno novo leto 1953

GORICA
Ul. Duca d'Aosta 19

ČEVLJARNA

KOSIČ BENEDIKT

želi srečno novo leto 1953

GORICA Raštel 1

Gostilna

Paoletič

želi srečno novo leto 1953

BORŠT

Vsem cenjenim gostom, prijateljem in znancem
želi srečno novo leto

Anton Gulič Gostilna NANOS

TRST • Ul. Zanetti 6 (Trg Sv. Frančiška)

kateri Vam postreže s pristnim istrijanom, dipancem,
kraskim teranom in domačo kuhinjo

ZNANA KLOBUČARNA

M. LEBAN

želi srečno novo leto 1953

GORICA Raštel 28

Karel Fiegel

GOSTILNA

želi srečno novo leto 1953

GORICA
Trg De Amicis 11

Gostilna

Brezavšček

želi srečno novo leto 1953

GORICA
Ulica Fanetti 11

GOSTILNA

**Mahnč -
Sancin**

želi srečno novo leto 1953

DOLINA 71

ZDRAVNIK

Dr. MARIJAN BREGANT

kirurg - operater

GORICA, ul. Brigata Casale 40

ZDRAVNIK

Dr. FRANJO DELAK

v TRSTU

sprejema od 15. - 17. ure
v ulici Commerciale št. 10-II
Pokličite tel. št. 31813

**Mizarji
kmetovalci
podjetniki**

Deske smrekove,
macesnove
in trdih lesov,
trame in par-
kete nudi najugodnejše

CALEA
TEL. 90441 TRST
Viale Sonnino, 24

Berce Franc

TRGOVINA JESTVIN

želi srečno novo leto 1953

BORŠT

Petaroš Tončka

GOSTILNA in MESNICA

želi srečno novo leto 1953

BORŠT

K R Z N A R S T V O

želi svojim cenjenim
odjemalcem oeselo
in srečno novo leto

Alaska

TRST • Ul. S. Lazzaro 13 • Tel. 56.58

Novi Bar

MARIJA JANKOVIČ por. MAZUCHELLI

želi srečno novo leto 1953

OPČINE
NARODNA ULICA

„Hotel pri zlatem jelenu“

Lastnica: VIDA ALOJZ

GORICA

Anton Cerpin

MANUFAKTURNA TRGOVINA

GORICA - Raštel 3

GOSTILNA

„Pri belen konjičku“

Lastnica: MIROSLAVA ŽERJAL

želi srečno novo leto 1953

Škedenj - Ul. Servola 44

Vovk Karel

TRGOVINA JESTVIN

želi srečno novo leto 1953

BAZOVICA

DROGERIJA

DIANA

želi srečno novo leto 1953

GORICA - Raštel 34

MANUFAKTURA IN KRAMARIJA

ČEPAR PETER PAVEL

želi srečno novo leto 1953

TRST - Ul. Udine 36

Gorkič Ivan

želi srečno novo leto 1953

TRGOVINA JESTVIN
Ul. Rittmayer 6

GOSTILNA
Ul. Gilberti 2

Riolino Mario

TRGOVINA JESTVIN

želi srečno novo leto 1953

Zgonik in Mali Repen

Križmančič Ivanka

GOSTILNA

želi srečno novo leto 1953

BAZOVICA 113

TRGOVINA JESTVIN

MAURIČ

želi srečno novo leto 1953

TRŽIČ, ul. C. Cosulich 47

Vetrih Ivan

ZALOGA DRV IN PREMOMA

želi srečno novo leto 1953

GORICA, ul. Sentleri 5 • Tel. 25-27

URARNA IN ZLATARNA

Bratina

želi srečno novo leto 1953

TRŽIČ - Korzo 18

Ne izgubljajte časa po nepotrebnem!

Agencija Celeritas

TRST, ul. Machiavelli 13, tel. 31-404

Vam o najkrajšem času oskrbi vsakovrstne uradne
listine, potne liste, vizume, anagrafske izločke, pre-
vode v in iz tujih jezikov, overbovanje uradnih aktov
Izpolnjuje prošnje za prehod meje v FLRJ in jih
izroča Delegaciji v rešitev.

Vse o najkrajšem času in za nizek honorar

Se priporočamo!

Opozarjamo javnost, da je naša agencija
preselila svoje poslovne prostore v ulico Machia-
velli 13, priti. telefonska številka 31-404, in da
ne posluje več v ulici Torrebianca 29.

Antonija Legiša por. Bravin

TRGOVINA JESTVIN

želi srečno novo leto 1953

DEVIN

ANTON ZITTER

Trgovina pletenin in pribora

želi srečno novo leto 1953

GORICA
Ul. Morelli 13 • Tel. 21-47

MICHELIN PETER

PEKARNA IN SLAŠČIČARNA

želi srečno novo leto 1953

DEVIN

SLOVENSKE POTNIŠKE AGENCIJE

TRANSMUNDIAL

OSKRBIJO:

vozne karte za ladje in avione, denarna
nakazila in pakete, prevode, emigracijo itd.

Pišite ali nas obiščite,

govorimo slovensko - Se priporočamo

AGENCIJE:

Genova - ITALIJA, Via Balbi 38
Caracas - VENEZUELA, Pasaje Capitolio 16
Toronto - KANADA, 258 College St.
Montreal - KANADA, 2098 St. Catherine St. West

ČE HOČETE BITI DOBRO POSTREŽENI
KUPITE PRI STARI ZNANI TVRDKI

Jakob Perhauc

TRST - Ulica Xydias 6 - Tel. 96-332

TRGOVINA Z LIKERJI, ŽGANJEM IN SIRUPI,
POSEBNOST KREMA MARŠALA, JAJCNI
BRANDY, SLIVOVKA IN TROPINOVEC

URARNA

UL. ROMA 19

ZLATARNA

VELIKA IZBIRA, PO ZARES KONKURENCNIH CENAH!
LASTNA DELAVNICA. KUPIM IN ZAMENJAM ZLATO, SREBRNO
IN DRAGULJE.

Cence Dominik

TRGOVINA JESTVIN

želi srečno novo leto 1953

St. Križ